

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย (A Pan-Dialectal Grammar of Thai)

เล่มที่ 2

เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นกลาง (A Grammar of Central Thai)

ผู้วิจัย อาจารย์ ศรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์
(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

เสนอฝ่ายวิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2554 มีนาคม 22

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (.สกอ)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (.สกว)

(ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป .และ สกว .ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกอ)

คำนำ

(โดยหัวหน้าโครงการวิจัย)

รายงานวิจัยนี้เป็นผลของการวิเคราะห์ภาษาไทยด้านไวยากรณ์ ภายใต้โครงการวิจัยที่มีชื่อว่า **ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย** (A Pan-dialectal Grammar of Thai) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (.สกว) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ทุนที่ได้รับเป็นทุนประเภทส่งเสริมกลุ่มวิจัย หรือทุนเมธีวิจัยอาวุโส (.สกอ) ระยะเวลาของทุนวิจัยคือ 2553 กรกฎาคม 30 ถึง 2550 กรกฎาคม 31

เหตุผลที่ทำวิจัยเรื่องนี้ สืบเนื่องมาจากการที่หัวหน้าโครงการวิจัยได้สังเกตเห็นปัญหาหลายประการเกี่ยวกับภาษาไทย ทั้งปัญหาความลักลั่นในการวิเคราะห์ภาษาไทย และปัญหาการขาดแคลนผลการวิจัยและตำราไวยากรณ์ที่ทันสมัยในสังคมไทย อันส่งผลไปถึงปัญหาการจัดทำพจนานุกรมและแบบเรียนภาษาไทย ปัญหาการสอนภาษาไทยให้คนไทยและชาวต่างประเทศ และปัญหาการวิจัยภาษาไทยเชิงลึก

ปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุ ประการ ประการแรก ปัญหาในการวิเคราะห์ภาษาไทยเกิด 4 จากความขัดแย้งกันระหว่างนักไวยากรณ์ที่ยึดถือทฤษฎีภาษาศาสตร์ต่างกัน โดยไม่มีการประเมินว่าทฤษฎีอะไรดีหรือเหมาะสมที่สุด ความขัดแย้งก่อให้เกิดความไม่แน่นอน และไม่สม่ำเสมอในการตัดสินใจอะไรเป็นอะไร เช่นการระบุชนิดของคำ การแสดงโครงสร้างของประโยค ฯลฯ ทำให้ภาษาไทยดูไร้กฎเกณฑ์ ไร้โครงสร้าง และเป็นภาษาที่ยากในการเรียนและสอน ประการที่สองปัญหาด้านการวิเคราะห์ภาษาไทย ยังเกิดจากการที่ตัวภาษาไทยเองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลก รูปแบบหรือโครงสร้างที่เคยใช้กันในชีวิตจริงอาจเลิกใช้แล้ว และรูปแบบหรือโครงสร้างที่ไม่เคยใช้ก็อาจกลายเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในภาษารูปแบบใหม่นี้ มักไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ที่ยึดถือตำราไวยากรณ์เล่มเก่าๆ ที่ตามไม่ทันภาษาที่เกิดขึ้นใหม่ จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างรูปแบบที่ใช้กันจริง กับรูปแบบที่อยู่ในตำราไวยากรณ์ ทำให้เกิดการเถียงว่าแบบใดผิด แบบใดถูก แบบใดควรใช้หรือไม่ควรใช้ ข้อขัดแย้งนี้ส่งผลไปถึงปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประการที่สาม ในการศึกษาและการเขียนพรรณนาไวยากรณ์ของภาษาที่นิยมทำกันมา ผู้ศึกษามักใช้ภาษาของตนเองเป็นเกณฑ์ตัดสิน บางคนใช้ข้อมูลจำกัดเท่าที่หาได้ง่ายๆหรือแต่งขึ้นเอง ทำให้กฎเกณฑ์ที่สรุปได้อาจไม่ครอบคลุมภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผลก็คือสังคมไทยยังขาดการวิจัยและตำราไวยากรณ์ที่บอกกฎการใช้ภาษาจริงๆของคนไทย ประการสุดท้าย ภาษามีความหลากหลาย และใช้แตกต่างกันไปตามกลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน แต่ไวยากรณ์ภาษาไทยที่มีอยู่ล้วนมุ่งอธิบายเฉพาะภาษาไทยมาตรฐาน ไม่รวมภาษาย่อยหรือภาษาถิ่น ทำให้สังคมไทยยังขาดไวยากรณ์ที่ครอบคลุมภาษาของประชากรส่วนใหญ่ในสังคม

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดข้างต้นและสร้างสิ่งที่สังคมไทยยังขาด โครงการวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นด้วยความมุ่งมั่นที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านภาษาไทย เพราะสังคมไทยยังไม่เคยมีไวยากรณ์ที่ครอบคลุมภาษาย่อย ซึ่งหมายถึงภาษาถิ่นและภาษาย่อยทางสังคมของไทย แม้แต่ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐานที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ งานวิจัยนี้ก็ใช้แนวทางการศึกษาแนวใหม่ตามทฤษฎีที่มีปัญหาความลึกลับน้อยที่สุด กอปรกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็มาจากคลังข้อมูลภาษาที่ใช้จริงขนาดใหญ่ ซึ่งน่าจะทำให้ผลการวิเคราะห์เป็นที่เชื่อถือมากขึ้น

1 ประการ คือ 2 งั้น โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์) วิเคราะห์ลักษณะสำคัญทางไวยากรณ์ของวิภาษา วิภาษาของภาษาไทย ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่น 9 เหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาไทยย่อยตามเพศ ภาษาไทยย่อยตามอายุ ภาษาไทยย่อยตามชั้นอาชีพ และภาษาไทยย่อยตามชาติพันธุ์ 2) นำผลการวิเคราะห์ภาษาทุกวิภาษามาสังเคราะห์เป็น ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่น ไวยากรณ์ภาษาไทยย่อยตามตัวแปรต่างๆทางสังคม และสุดท้ายสังเคราะห์รวมเป็น ไวยากรณ์ไทยที่ครอบคลุมภาษาย่อยทั้งหมด

ในด้านกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยนี้บูรณาการแนวคิดทางภาษาศาสตร์สังคมเข้ากับวากยสัมพันธ์ ภาษาศาสตร์สังคมมีแนวคิดพื้นฐานว่าภาษามีการแปรตามตัวผู้พูด ซึ่งทำให้เกิดภาษาย่อย โครงการนี้มุ่งวิเคราะห์ภาษาย่อยที่สำคัญของภาษาไทย ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่น ภาค และภาษาย่อยสังคมที่ต่างกันตามเพศ อายุ ชั้นอาชีพ และชาติพันธุ์ ส่วนด้าน 4 วากยสัมพันธ์ โครงการนี้มุ่งวิเคราะห์ประเด็นสำคัญทางระบบไวยากรณ์ เช่น ชนิดของคำ การสร้างคำ และการสร้างประโยคในภาษาไทย

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ คือไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) ซึ่งได้พัฒนามาเป็นทฤษฎีไวยากรณ์คำ (Word Grammar) ทฤษฎีนี้มีหลักการง่ายๆ คือ ในแต่ละคำที่เราพูด นอกจากจะมีความหมายประจำศัพท์แล้ว ยังมีความหมายทางไวยากรณ์อีกด้วย กล่าวคือ ลักษณะที่ระบุว่าคุณนั้นจะนำไปใช้อย่างไร และสัมพันธ์กับคำข้างเคียงอย่างไรในประโยค จะต้องปรากฏกับคำประเภทใด และไม่ปรากฏกับคำประเภทใด เช่น คำว่า ชอบ เป็นคำกริยา ต้องปรากฏกับคำนาม คำนามที่อยู่ข้างหน้า เป็นประธาน คำนามที่อยู่ข้างหลังเป็นกรรม และ ปรากฏหลังคำว่า ไม่ ได้ คำชนิดอื่นที่ไม่ใช่คำกริยาปรากฏหลังคำว่า ไม่ ไม่ได้ ดังนั้นการสร้างประโยคก็นำคำมาเรียงต่อกัน ตามลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แฝงอยู่ในแต่ละคำ หากคำที่นำมาอยู่ร่วมกันมีลักษณะไม่สอดคล้องกัน ก็จะได้ประโยคที่ผิดไวยากรณ์ เช่น *หิวฉันข้าว ทั้งนี้เพราะคำนามที่เป็นประธานต้องอยู่หน้าคำกริยา ไม่ใช่อยู่หลัง หลักการนี้ใช้คำและเงื่อนไขทางวากยสัมพันธ์ของคำเป็นหลักในการวิเคราะห์ ดังนั้นการตัดสินใจทางไวยากรณ์ขึ้นอยู่กับปรากฏร่วม (co-occurrence) ของคำที่เป็นส่วนประกอบของประโยค นอกจากการใช้คำเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์แล้ว ทฤษฎีนี้ยังแยกความแตกต่างระหว่างส่วนประกอบที่เป็นส่วนหลัก (head) กับ

ส่วนประกอบที่เป็นส่วนพึ่งพา) dependent) ส่วนหลัก คือส่วนที่ต้องมีเสมอ ส่วนพึ่งพาเป็นส่วนที่มีหรือไม่มีก็ได้ ไม่มีความสำคัญเหมือนส่วนหลัก กฎการปรากฏร่วมของส่วนประกอบของโครงสร้างในแต่ละระดับให้ความสำคัญแก่ส่วนหลัก เช่น ส่วนหลักของประโยคเป็นคำกริยา ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงประโยค ทฤษฎีนี้ใช้สัญลักษณ์ V แทน S (Sentence) แสดงเป็นนัยว่าประโยคต้องมีกริยาเสมอ หรือกริยาคำเดียวก็เป็นประโยคได้ เมื่อกล่าวถึงนามวลีใช้ N แทน NP (Noun Phrase) เพราะนามเป็นส่วนหลักของนามวลี หลักเกณฑ์เช่นนี้ทำให้มองเห็นโครงสร้างหลักที่เป็นแก่นของภาษามากกว่าการวิเคราะห์เชิงเส้นที่รุงรังและไม่ได้แก่นุญทั่วไปของภาษา

เป็นที่คาดหวังว่าโครงการวิจัยนี้ น่าจะมีประโยชน์ในแง่ที่ให้ข้อสรุปที่สำคัญทางทฤษฎีวากยสัมพันธ์ ทฤษฎีแบบลักษณ์ภาษา และทฤษฎีการแปรของภาษาตามปัจจัยทางสังคม นอกจากนั้นผลการสังเคราะห์ยังทำให้ได้ตำราไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน และไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน นำไปสู่การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และอนุรักษ์ภาษาถิ่นมากขึ้นด้วย

เล่มตามภาษาย่อยที่กำหนดไว้ 10 สอนแยกเป็นเนื้อหาทั้งหมดของรายงานวิจัยนี้แบ่งการนำในขอบเขตของการวิจัย แต่ละเล่มมีเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบในตัวเอง แต่เกี่ยวข้องกับเล่มอื่นๆด้วยในแง่ที่ใช้กรอบแนวคิดเดียวกัน และเนื้อหาบางตอนที่ซ้ำกับเล่มอื่นก็ใช้วิธีอ้างถึงกัน

รายงาน เล่มพร้อมชื่อผู้รับผิดชอบมีดังนี้ 10

- เล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.ศาสตราจารย์ ดร)
รองศาสตราจารย์ ดร(กิตติมา อินทรมพรรย์ และอาจารย์นัฐวุฒิ ไชยเจริญ.
- เล่มที่ 2 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นกลาง)อาจารย์ศรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (
- เล่มที่ 3 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นเหนือ)ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร(สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ .
- เล่มที่ 4 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นอีสาน (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร(ธนวัฒน์ ตรงดี .
- เล่มที่ 5 ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นใต้)อาจารย์ ดร(กรณสุกมาส เอ่งฉ้วน .
- เล่มที่ 6 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับอายุของผู้พูด (อาจารย์ ดรจันทิมา อ .ังคพนิชกิจ(
- เล่มที่ 7 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับเพศของผู้พูด (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดรส.มชาย ลำเนียงงาม)
- เล่มที่ 8 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับชั้นอาชีพของผู้พูด (อาจารย์ ดรปนัดดา เลอเลิศยุติธรรม .)
- เล่มที่ 9 ไวยากรณ์ภาษาไทยกับชาติพันธุ์ของผู้พูด (อาจารย์ ดร นัทธชนัน เขียวพัฒน์.
อาจารย์พิจิตรา พาณิชย์กุล และอาจารย์รุ่งวิมล รุ่งโรจน์สุวรรณ)
- เล่มที่ 10 ไวยากรณ์ภาษาไทยครอบคลุมภาษาย่อยอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.ศาสตราจารย์ ดร))

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
	1.2 การดำเนินการวิจัย	1
	1.3 ทบทวนวรรณกรรม	2
บทที่ 2	คำกริยา	9
	2.1 กริยาลำพัง	10
	2.2 กริยาสกรรม หรือ สกรรมกริยา	11
	2.3 กริยาเติมเต็ม	11
	2.4 กริยาสถานที่	12
	2.5 กริยาตามด้วยกริยา	12
	2.6 กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา	13
	2.7 กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา	13
	2.8 กริยาตามด้วยบุพบท ที่ +กริยา	14
	2.9 กริยาตามด้วยบุพบท ทว่า	14
	2.10 กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม	15
บทที่ 3	คำนาม และคำคุณศัพท์	16
	3.1 คำนามในภาษาไทยถิ่นกลาง	16
	3.2 คำคุณศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลาง	19
บทที่ 4	คำวิเศษณ์ คำปริมาณ คำอนุภาค คำบุพบท และ คำสันธาน	21
	4.1 คำวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นกลาง	21
	4.2 คำบุพบทในภาษาไทยถิ่นกลาง	22
	4.3 คำปริมาณในภาษาไทยถิ่นกลาง	24
	4.4 คำสันธาน (Conjunction) ในภาษาไทยถิ่นกลาง	25
	4.5 คำอนุภาค (Particle) ในภาษาไทยถิ่นกลาง	25
บทที่ 5	ประเภททางไวยากรณ์	28
	5.1 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำนามในภาษาไทยถิ่นกลาง	28
	5.2 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยาในภาษาไทยถิ่นกลาง	30
	5.3 คำบอกวาทกในภาษาไทยถิ่นกลาง	32

	หน้า
	5.4 คำบอกปฏิเสธในภาษาไทยถิ่นกลาง 33
	5.5 การใช้คำลงท้ายแสดงทัศนภาวะ 34
บทที่ 6	คำย่อ คำกร่อน คำสแลง การกลายเป็นคำไวยากรณ์ 35
	6.1 คำย่อ 37
	6.2 คำกร่อน 37
	6.3 คำสแลง 39
	6.4 การกลายเป็นคำไวยากรณ์ 39
บทที่ 7	การประสานคำ 41
บทที่ 8	การประสมคำ 43
	8.1 คำประสมทั่วไป 44
	8.2 คำประสมที่เป็นคำสมาส 50
	8.3 คำประสมประเภทคำซ้อน 51
	8.4 คำประสมประเภทคำซ้ำ 52
บทที่ 9	หน่วยสร้างที่สำคัญในภาษาไทยถิ่นกลาง 54
	9.1 หน่วยสร้างนามวลี 54
	9.2 หน่วยสร้างคุณานุประโยค 55
	9.3 หน่วยสร้างอนุประโยคเต็มเต็ม 55
	9.4 หน่วยสร้างวิเศษณานุประโยค 56
	9.5 หน่วยสร้างกริยาเรียง 57
	9.6 หน่วยสร้างประโยคกรรมวาจก 58
	9.7 หน่วยสร้างประโยคนั้นเรื่อง 59
	9.8 หน่วยสร้างประโยคไว้ประธาน 59
	9.9 หน่วยสร้างประโยคไว้กริยา 60
บทที่ 10	ประโยคในภาษาไทยถิ่นกลาง 61
	10.1 ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย ในภาษาไทยถิ่นกลาง 61
	10.2 ประโยคซับซ้อน 62
บทที่ 11	สัมพันธสารในภาษาไทยถิ่นกลาง 65
	11. 1 การอ้างถึง 66
	11. 2 การละ 66
	11.3 การใช้คำเชื่อมสัมพันธสาร 66
เอกสารอ้างอิง	68

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเรื่องภาษามีมาแต่สมัยโบราณประมาณ 2,000 ปีล่วงมาแล้ว การศึกษาในระยะแรกของชาวตะวันตกเริ่มจากอินเดีย ทางตะวันตกเริ่มจากกรีกและโรมัน โดยเริ่มจากการศึกษาภาษาของตนเองอย่างละเอียดแล้วขยายความสนใจสู่ภาษาอื่นๆ โดยยืมภาษาของตนเองเป็นหลัก การหาหลักเกณฑ์ของภาษาและจัดรวบรวมเข้าเป็นหมวดหมู่หนึ่งเองจึงทำให้เกิดไวยากรณ์ของภาษาขึ้น

คำว่า “ไวยากรณ์” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2542) ให้ความหมายว่า วิชาภาษาว่าด้วย รูปคำและระเบียบในการประกอบรูปคำให้เป็นประโยค ในอดีตนั้นการเขียนไวยากรณ์จะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในสังคมยึดถือและใช้ภาษาให้ถูกต้อง ตรงตามไวยากรณ์ ต่อมาเมื่อการศึกษาภาษาศาสตร์ได้เริ่มขึ้น คำว่าไวยากรณ์จึงมีการเปลี่ยนรูปแบบเป็นการมุ่งพรรณนากฎ หรือหลักภาษาตามภาษาที่คนทั่วไปใช้จริง อย่างไรก็ตาม แม้การศึกษาไวยากรณ์ไทยในปัจจุบันจะมีการนำวิธีการทางภาษาศาสตร์เข้ามาอธิบายไวยากรณ์มากขึ้น แต่ก็ยังขาดการศึกษาไวยากรณ์ที่ครอบคลุมภาษาย่อยในสังคมที่จะทำให้การอธิบายภาษาไทยมีความสมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ถิ่นที่อยู่ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีวิถีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ภาษาถิ่นซึ่งเป็นภาษาย่อยที่เกิดจากการแปรตามถิ่นที่อยู่ของผู้พูดก็ย่อมมีความแตกต่างกันไปตามท้องถิ่นนั้นๆ ในภาษาไทยนั้น ถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้พูดมีอิทธิพลทำให้ภาษามีเอกลักษณ์ของตนเองภาษาที่จำแนกตามภาคต่างๆ ของประเทศไทย ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาไทยถิ่นกลาง ต่างมีความแตกต่างทั้งด้านสำเนียง เช่น เสียงวรรณยุกต์ ด้านคำศัพท์ และด้านไวยากรณ์ การศึกษาภาษาถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สามารถอธิบายไวยากรณ์ภาษาไทยได้อย่างครอบคลุม

1.2 การดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “ไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภาษาย่อย” มุ่งศึกษาภาษาไทยถิ่นกลางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาษาถิ่นดังกล่าวในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ชนิดของคำ การสร้างคำ ประเภททางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยค หน่วยสร้างที่สำคัญ ตลอดจนสัมพันธสาร ทั้งนี้ภาษาไทยถิ่นกลางในงานวิจัยนี้จะหมายถึง ภาษาไทยที่พูดในจังหวัดในภาคกลาง ที่จัดตาม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 26 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตราด นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี เพชรบุรี ราชบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระแก้ว สระบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และอ่างทอง ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการเล่าเรื่องของผู้ออกภาษาที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านรุ่นอายุ เพศ อาชีพ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ได้ไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นกลางที่อยู่บนพื้นฐานของภาษาที่ใช้จริง และทันสมัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) ของสตารอสต้า (Starosta 1988) ซึ่งมีหลักการคือ คำจะมีทั้งความหมายประจำคำ และความหมายทางไวยากรณ์ที่จะระบุว่า คำแต่ละคำจะปรากฏร่วมกับคำประเภทใด จะถูกนำไปใช้อย่างไร และมีความสัมพันธ์กับคำข้างเคียงในประโยคอย่างไร หากนำคำที่ไม่สอดคล้องกันมาอยู่ร่วมกัน ก็จะทำให้ประโยคในภาษานั้นผิดไวยากรณ์ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก“ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน” โดย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิติมา อินทรมพรรย์และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ)

การนำเสนอรายงานการวิจัยนั้นจะจำแนกเป็น 12 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 นำเสนอความเป็นมาของปัญหาตลอดจนวิธีการดำเนินงานวิจัย บทที่ 2-11 นำเสนอเนื้อหาการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลาง ประกอบด้วย การวิเคราะห์ชนิดของคำ การสร้างคำ การแสดงประเภททางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยคและหน่วยสร้างที่สำคัญ ตลอดจนสัมพันธ์สาร ตามลำดับ

1.3 ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาภาษาไทยถิ่นกลางที่พบในอดีตโดยมากจะเป็นการศึกษาในด้านเสียง และคำศัพท์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 การศึกษาทางด้านเสียงในภาษาไทยถิ่นกลาง

ผลงานที่ศึกษาภาษาไทยถิ่นกลางในด้านเสียงนั้น สามารถจำแนกได้เป็น

1.3.1.1 การศึกษาหน่วยเสียงในภาษาหนึ่งๆทั้งระบบ

ผลงานที่ศึกษาหน่วยเสียงในภาษาหนึ่งๆ ทั้งระบบ พบว่าอยู่ในระยะแรกๆของการศึกษาภาษาถิ่นภาคกลางมีดังนี้

อรพิมพ์ บุญอาภา (2512) ศึกษาหน่วยเสียงในภาษาระยอง พบว่า หน่วยเสียงภาษาระยองประกอบด้วย หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วย พยัญชนะประสม 9 หน่วย หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18

หน่วย สระประสม 3 หน่วย หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยเสียงกลาง สูง-ระดับ สูง-ตก หรือสูง-ไม่ตก ต่ำ-ตก และต่ำ-ขึ้น

สมพงษ์ วิทาศักดิ์พันธ์ (2522) ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของระบบเสียง และเสียงภาษาระของ อำเภอเมือง อำเภอบ้านค่าย อำเภอแกลง อำเภอปลวกแดง และกิ่งอำเภอบ้านฉาง โดยใช้ข้อมูลจากผู้ออกภาษา 5 คน ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาระของทั้ง 5 ภาษานั้นมีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 19 หน่วย ได้แก่ /p/ /ph/ /b/ /t/ /th/ /d/ /k/ /kh/ /ʔ/ /c/ /ch/ /s/ /h/ /m/ /n/ /ŋ/ /w/ และ /j/ หน่วยเสียงที่ต่างกัน มี 2 หน่วยคือ /f/ และ /r/ โดย อำเภอเมือง มี /f/ แต่ไม่มี /r/ อำเภอบ้านค่าย และอำเภอแกลง มี /r/ แต่ไม่มี /f/ และ /r/ ในภาษาทั้งสอง มีเสียงย่อย 2 เสียงที่มีลักษณะเป็นการแปรอิสระคือ [ɾ] และ [ɽ] ส่วนอำเภอปลวกแดงและกิ่งอำเภอบ้านฉางมีทั้งหน่วยเสียง /f/ และ /r/

สำหรับหน่วยเสียงพยัญชนะที่ปรากฏร่วมกันนั้นอำเภอเมืองปรากฏหน่วยเสียง /p/ /ph/ /k/ /kh/ อำเภอบ้านค่าย แกลง ปลวกแดง และกิ่งอำเภอบ้านฉาง ปรากฏหน่วยเสียง /p/ /ph/ /k/ /kh/ /pr/ /phr/ /kr/ /khr/ /kw/ /khw/ ยกเว้นอำเภอแกลงไม่มี หน่วยเสียง /kw/

หน่วยเสียงสระ พบว่าทุกภาษามีหน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วย คือ /i/ /i:/ /e/ /e:/ /ɛ/ /ɛ:/ /ɨ/ /ɨ:/ /ə/ /ə:/ /a/ /a:/ /u/ /u:/ /o/ /o:/ /ɔ/ /ɔ:/ หน่วยเสียงสระประสม 3 หน่วยเสียง คือ /ia/ /ia/ /ua/

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ พบว่าอำเภอเมือง อำเภอแกลง อำเภอปลวกแดง และกิ่งอำเภอบ้านฉาง มี 5 หน่วยเสียง คือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น ต่ำ-ตก กลาง-ระดับ สูง-ตก และวรรณยุกต์ระดับ (ยกเว้นที่อำเภอแกลง และอำเภอปลวกแดงเป็นต่ำ-ระดับ) และในอำเภอบ้านค่ายปรากฏหน่วยเสียงวรรณยุกต์ เพิ่มมาอีกหนึ่งหน่วยเสียง คือ กลาง-ตก

1.3.1.2 การศึกษาเสียงวรรณยุกต์

ผลงานที่ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นภาคกลางที่ปรากฏมีหลายเรื่อง ลอรัตน์ รัตนดิถ (2526) ศึกษากระบวนการวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่พูดในบริเวณต่างๆของจังหวัดราชบุรี เพื่อแบ่งภาษาถิ่นราชบุรีเป็นภาษาถิ่นย่อย เป็นการศึกษาเสียงวรรณยุกต์ทั้งในระดับคำ และระดับข้อความ ผลการวิจัยพบว่าในระดับคำ การแปรของเสียงวรรณยุกต์ไม่สามารถนำมาแบ่งภาษาถิ่นราชบุรีออกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ แต่ในระดับข้อความแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นราชบุรีอาจแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ โดยใช้สัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเกณฑ์สำคัญ

ยาใจ มาลัยเจริญ (2531) ศึกษากระบวนการวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางที่พูดในอำเภอทุกอำเภอของจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการศึกษา

เปรียบเทียบแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นย่อย โดยใช้ข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยวพยางค์เดียวและหลายพยางค์ จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาจำนวน 23 คน ซึ่งถือเป็นตัวแทนของผู้พูดภาษาไทยถิ่นอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา 23 อำเภอ ผลการวิจัยแสดงว่า ภาษาไทยถิ่นในบริเวณที่ศึกษาแบ่งออกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอ่างทอง กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยาตะวันตก กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยากลาง และกลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยาตะวันออก

รตญา กอบศิริกาญจน์ (2535) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแปรของวรรณยุกต์สูง-ตก ในภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรี กับตัวแปรทางสังคม 2 ตัวแปร ได้แก่ อายุและถิ่นที่อยู่อาศัย กลุ่มอายุประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 15-35 ปี และ 45-65 ปี ถิ่นที่อยู่อาศัยประกอบด้วย 2 ถิ่น คืออำเภอเมืองและอำเภอสรีประจันต์ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจากผู้พูดภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรีจำนวน 107 คน พบว่าตัวแปรอายุและถิ่นที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการใช้รูปแปรของวรรณยุกต์สูง-ตกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มอายุมากที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในอำเภอสรีประจันต์ใช้ภาษาที่แสดงลักษณะ “เหน่อแบบดั้งเดิม” มากที่สุด ส่วนกลุ่มอายุมากที่อยู่ในอำเภอเมืองและกลุ่มอายุน้อยที่อยู่ในอำเภอสรีประจันต์ใช้ภาษาที่ไม่แตกต่างกัน

จรรยา นวลจันทร์แสง (2535) ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นที่พูดในตำบลต่าง ๆ ของอำเภอเมืองนครปฐม เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาจำนวน 23 คน สัมภาษณ์โดยใช้รายการคำที่ประกอบด้วยคำ 1 พยางค์ และคำเทียบเสียงวรรณยุกต์ ผลการวิจัยพบว่า วรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นอำเภอเมืองนครปฐมมีเพียงระบบเดียวคือ ระบบ 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ กลาง-ระดับ กลางค่อนข้างสูง-ตก กลางค่อนข้างสูง-ระดับ-ตก กลาง-ขึ้น และต่ำ-ระดับ-ขึ้น ลักษณะของหน่วยเสียง วรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียงมีการแปรไปตามตำบลต่างๆ สามารถนำมาจำแนกภาษาถิ่นย่อยได้เป็นหลายกลุ่มด้วยกัน พบว่า ภาษาถิ่นย่อยในบริเวณที่ศึกษาประกอบไปด้วยภาษาถิ่นย่อยจำนวนมาก ตั้งแต่ 13 ถึง 23 ถิ่นย่อย

ปิ่นยษนิต บัณฑิตกุล (2536) ศึกษาวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นกลางซึ่งพูดอยู่ใน อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอกุยบุรี อำเภอเมืองและอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เดียวและคำสองพยางค์ใน 5 อำเภอนี้ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาอำเภอละ 1 คน ผลการวิจัยพบว่าในแต่ละอำเภอสистемวรรณยุกต์ในคำพยางค์เดียวและพยางค์หลังของคำสองพยางค์ที่เป็นพยางค์ลงเสียงหนัก มีระบบวรรณยุกต์เหมือนกัน ส่วนพยางค์หน้าของคำสองพยางค์ซึ่งเป็นพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนักจะแตกต่างกันออกไป ในอำเภอกุยบุรี อำเภอเมือง และอำเภอทับสะแก คือมีจำนวนหน่วยเสียงน้อยกว่าพยางค์ที่ลงเสียงหนัก ส่วนที่อำเภอหัวหินและอำเภอปราณบุรีนั้นมีจำนวนหน่วยเสียงเท่ากับพยางค์ที่ลงเสียงหนัก สำหรับสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้นในคำพยางค์เดียวจะคล้ายคลึงกับพยางค์หลังของคำ

สองพยางค์ ส่วนพยางค์หน้าของคำสองพยางค์จะมีการเปลี่ยนแปลงทิศทางของเสียงน้อยลง โดยในแง่ของการแปรตามพื้นที่พบว่าแต่ละอำเภอมีสัญลักษณ์แตกต่างไปจากอำเภออื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนักเข้ามาพิจารณาด้วย

อภิญา พรสิบ (2537) ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่น จังหวัดเพชรบุรีที่พูดในอำเภอท่าทาง อำเภอเมือง อำเภอบ้านลาด อำเภอชะอำ อำเภอเขาย้อย และอำเภอบ้านแหลม เก็บข้อมูลจากผู้ออกภาษาอำเภอละ 3 คน โดยใช้รายการคำพยางค์เดียวจำนวน 100 คำในการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าในแง่ของการแปรระหว่างอำเภอ ระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีของทุกอำเภอเป็นระบบ 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน สำหรับสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์นั้น พบว่าแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันที่สามารถนำมาจำแนกภาษาถิ่นย่อยได้ ในแง่ของการแปรระหว่างบุคคล พบว่าไม่มีความแตกต่างในส่วนของการจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ แต่มีความแตกต่างในการปรากฏของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย

ดารณี กฤษณะพันธุ์ (2538) ศึกษาภาษาที่ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ผู้ออกภาษา 1 คน โดยเก็บข้อมูลที่เป็นคำพูดต่อเนื่องจากการสนทนา ของผู้ออกภาษากับผู้วิจัย และชาวบ้านอื่นอีก 2-3 คน และข้อมูลที่เป็นคำเดี่ยว ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้คำที่เลือกมาจากคำพูดต่อเนื่องตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และใช้วิธีการถาม-ตอบ ผลการวิจัยพบว่าวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่องมีรูปแบบที่หลากหลายมากกว่าในคำเดี่ยวมาก

เนตรนภา รวงศ์ (2543) ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกาญจนบุรีที่พูดที่ อำเภอพนมทวน อำเภอท่าม่วง อำเภอด่านมะขามเตี้ย และอำเภอห้วยกระเจา พบว่าระบบวรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นกาญจนบุรีทั้ง 3 อำเภอมี 5 หน่วยเสียงเช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน แต่ลักษณะการแยกเสียง รวมเสียงในกล่อวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่นกลางสำเนียงอื่นๆ นอกจากนี้สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ของทั้ง 4 อำเภอยังแตกต่างกันอีกด้วย

อีกทั้งยังปรากฏการศึกษาเสียงวรรณยุกต์เพื่อหาแนวแบ่งเขต ระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับถิ่นใต้ ได้แก่ ผลงานของ เกศมณี เทพวัลย์ (2526) ศึกษาระบบวรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และในอำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ และอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร เพื่อนำมากำหนดแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในบริเวณ 7 อำเภอดังกล่าว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาตามลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ กลุ่มภาษาไทยถิ่นกลางและกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้ ในแต่ละกลุ่มยังแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้อีก กลุ่มภาษาไทยถิ่นกลางใช้พูดกันในบริเวณอำเภอเมืองจนถึงในบางบริเวณอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนกลุ่มภาษาไทยถิ่นใต้เริ่มใช้พูดกันตั้งแต่ในบาง

บริเวณของอำเภอทับสะแกเรื่อยลงไปในอำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ที่ศึกษาโดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์นี้ อยู่ในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บริเวณตอนกลางของตำบล 2 ตำบล คือ ตำบลทับสะแก และตำบลเขาล้าน แนวแบ่งเขตภาษาถิ่นนี้ไม่ใช่แนวเดียวกันกับแนวแบ่งเขตภูมิภาคระหว่างภาคกลางกับภาคใต้

และผลงานของ เรืองสุข คงทอง (2549) ศึกษาแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้ และระหว่างภาษาไทยถิ่นใต้ กับภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้ โดยใช้วรรณยุกต์เป็นเกณฑ์ มีตัวแปรที่นำมาศึกษาด้วยคือกลุ่มอายุ เพื่อกำหนดเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับ ภาษาไทยถิ่นใต้ และศึกษาแนวโน้มการเลื่อนของแนวแบ่งเขตลงไปทางใต้มากขึ้น เก็บข้อมูลในพื้นที่ตั้งแต่ อำเภอทับสะแก จนถึงอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกอำเภอในจังหวัดชุมพร และทุกอำเภอในจังหวัดระนอง โดยใช้ผู้บอกภาษา 2 กลุ่มอายุ คือ อายุ 50-60 ปี และ 10-20 ปี ผลการวิจัยพบว่าแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้ในกลุ่มผู้พูดอายุมากอยู่ระหว่างอำเภอทับสะแก และอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนกลุ่มอายุน้อยอยู่ที่อำเภอบางสะพาน และพบว่าแนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นใต้ กับภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้ ด้านฝั่งทะเลตะวันออก ทั้งกลุ่มผู้พูดอายุมาก และอายุน้อยอยู่ระหว่างอำเภอเมือง กับอำเภอสวี จังหวัดชุมพร แต่ทางด้านฝั่งทะเลตะวันตกในกลุ่มผู้พูดอายุมากอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ขณะที่กลุ่มอายุน้อยอยู่ระหว่างอำเภอเมือง และอำเภอเกาะเปอร์ จังหวัดระนอง ทำให้สรุปได้ว่าปัจจัยด้านอายุมีอิทธิพลต่อการแปรของวรรณยุกต์เพียงเล็กน้อย และเมื่อเปรียบเทียบสัทลักษณะของทุกหน่วยเสียงวรรณยุกต์พบว่าภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทยถิ่นใต้มีสัทลักษณะเหมือนกับภาษาไทยถิ่นใต้มากกว่าถิ่นกลาง

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการศึกษาลักษณะทางเสียงของคำลงท้าย ได้แก่ ผลงานของ สมจิตต์ รัตน์ลักษณะ (2531) ศึกษาลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายในภาษาระยอง และศึกษาความหมายของถ้อยความ ที่ผู้พูดแสดงออกด้วยลักษณะทางเสียงของคำลงท้าย โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายกับสัทลักษณะของคำลงท้าย พบว่าลักษณะร่วมทางเสียงของคำลงท้ายทั้งหมดแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ตามความแตกต่างของความหมาย คือ กลุ่มเสียงสูงระดับ กลุ่มเสียงกลางระดับ กลุ่มเสียงขึ้น และกลุ่มเสียงตก ส่วนการศึกษาทางด้านความหมายของคำลงท้ายนั้นทำให้สามารถจัดได้เป็น 4 กลุ่มตามลักษณะร่วมทางความหมาย ได้แก่ ลักษณะร่วมในการแสดงการสิ้นสุดความ ลักษณะร่วมในการแสดงการไม่จบความ ลักษณะร่วมในการแสดงความขัดแย้ง และลักษณะร่วมในการแสดงความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัทลักษณะและความหมาย สรุปได้ว่าเสียงตกแสดงความหมายร่วมในการแสดงการสิ้นสุดความ เสียงสูงระดับแสดง

ความหมายร่วมในการแสดงการไม่จบความ เสียงขึ้นแสดงความหมายร่วมในการแสดงการสื่อความชัดแจ้ง และเสียงกลางระดับแสดงความหมายร่วมในการแสดงความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้า

1.3.1 การศึกษาทางด้านคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

การศึกษาทางด้านคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลางที่ปรากฏ มีหลายเรื่องเช่นกัน วรรณพร ทองมาก (2526) ศึกษาการใช้ศัพท์ในบริเวณตั้งแต่อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนถึงกิ่งอำเภอท่าตะโก จังหวัดชุมพร เพื่อนำมาหาแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยสร้างรายการคำ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยวรรณจำนวน 120 หน่วยวรรณ และทดสอบว่าหน่วยวรรณเหล่านี้แต่ละหน่วยวรรณ แทนด้วยศัพท์ไทยถิ่นกลาง 1 ศัพท์ และศัพท์ไทยถิ่นใต้อีก 1 ศัพท์ ผลของการวิจัยพบว่า ศัพท์ที่ใช้ในบริเวณที่ทำการวิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ศัพท์ไทยถิ่นกลาง ศัพท์ไทยถิ่นใต้ และ ศัพท์เฉพาะถิ่น และเมื่อหาแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ พบว่าแนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้โดยใช้ศัพท์เป็นเกณฑ์นั้น อยู่ระหว่างบ้านน้ำตกตำบลห้วยยาง อำเภอทับสะแก กับบ้านกรูด ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จันทิราพร สุขปรีดี (2531) ศึกษาการแปรของคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยหน่วยวรรณ 60 หน่วยวรรณ ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่กำนัน หรืออาจารย์ใหญ่โรงเรียนประจำตำบล ผลการวิจัยพบว่าหน่วยวรรณ 36 หน่วยวรรณ แสดงความคล้ายคลึงของการใช้คำในภาษาไทยถิ่นจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ส่วนที่เหลืออีก 24 หน่วยวรรณ แสดงการจำแนกภาษาไทยถิ่นในบริเวณที่ศึกษาออกเป็นภาษาถิ่นย่อยระดับจังหวัด 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นระยอง ภาษาไทยถิ่นจันทบุรี และภาษาไทยถิ่นตราด และภาษาถิ่นย่อยระดับอำเภอ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาถิ่นย่อยโป่งน้ำร้อน ภาษาถิ่นย่อยปลวกแดง ภาษาถิ่นย่อยอำเภอเมืองจันทบุรี และภาษาถิ่นย่อยอำเภอเมืองตราด

ถัดดาวัลย์ ชัยสกุลสุรินทร์ (2538) ศึกษาการกระจายของภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ และภาษาไทยถิ่นอีสานในจังหวัดลพบุรี โดยใช้ศัพท์และเสียงปฏิภาคชุด ช-จ-ช รวมทั้งเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาทั้ง 2 วิธีนั้น ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยหน่วยวรรณที่ใช้ทดสอบคำศัพท์ 30 หน่วยวรรณ และคำที่ใช้ทดสอบเสียงปฏิภาค 10 คำ โดยส่งไปยังอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี จำนวนทั้งสิ้น 122 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าจังหวัดลพบุรีมีการใช้ภาษาไทยถิ่นกลางมากที่สุด รองลงมาคือภาษาไทยถิ่นอีสาน และภาษาผสมระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาอีสานตามลำดับ บริเวณที่มีการใช้ภาษาถิ่นกลางมากที่สุด คือ บริเวณด้านตะวันตกของจังหวัด โดยเฉพาะอำเภอท่าม่วง ซึ่งเป็น

บริเวณที่ใช้ภาษาไทยถิ่นกลางทั้งอำเภอ ภาษาไทยถิ่นอีสานพบมากบริเวณอำเภอบ้านหมี่ ส่วนภาษาผานระหว่างภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสานมีการใช้กระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดลพบุรี

อุไรภรณ์ ดันดินิมิตกุล (2544) ศึกษาการแปรของเขตปรับเปลี่ยนระหว่างภาษาไทยภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้ตามตัวแปรอายุ และเพิ่มศึกษาตัวแปรอีก 2 ตัวแปรคือการศึกษาและทัศนคติ โดยตั้งสมมติฐานว่า เขตปรับเปลี่ยนภาษาของผู้ที่มีอายุมากกว่าอยู่เหนือของผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ของผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าอยู่เหนือของผู้ที่มีศึกษาน้อยกว่า และของผู้ที่มีทัศนคติบวกต่อการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้อยู่เหนือของผู้ที่มีทัศนคติลบ จุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ จุดเหนือที่สุดอยู่ที่อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจุดใต้ที่สุดอยู่ที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผู้บอกภาษา แบ่งเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ 10-20 ปี 20-30 ปี และ 50-60 ปี กลุ่มอายุละ 10 คน แบบสอบถามประกอบด้วยหน่วยพรรค 20 หน่วยพรรค และคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ 5 คำถาม จากนั้นผู้วิจัยแบ่งผู้บอกภาษาตามการศึกษา (0-6 ปี และ 7 ปีขึ้นไป) และทัศนคติ (ทัศนคติบวก และทัศนคติลบ) และวิเคราะห์หาเขตปรับเปลี่ยนภาษา พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้ภาษา เขตปรับเปลี่ยนภาษาอยู่ที่จุดเก็บข้อมูล 3 จุด ในบริเวณอำเภอท่าแซะ และอำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร เมื่อพิจารณาตัวแปรอายุ และทัศนคติพบว่ามีการแปรของเขตปรับเปลี่ยนภาษา โดยเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มอายุ 50-60 ปี อยู่เหนือของกลุ่มอายุ 30-40 ปี และกลุ่มอายุ 10-20 ปีตามลำดับ และเขตปรับเปลี่ยนภาษาของกลุ่มทัศนคติบวกอยู่เหนือกลุ่มทัศนคติลบ เขตปรับเปลี่ยนภาษาของทุกกรณีอยู่ใกล้เคียงกับอำเภอท่าแซะ และอำเภอเมืองชุมพร ยกเว้นของกลุ่มอายุ 10-20 ปีที่ตั้งอยู่บริเวณอำเภอสวี จังหวัดชุมพร เมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้ภาษา เขตปรับเปลี่ยนภาษาอยู่ที่จุดเก็บข้อมูลบริเวณอำเภอเมืองชุมพรเพียงจุดเดียว และพบว่าตัวแปรอายุและทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการใช้ภาษาถิ่น แต่ตัวแปรการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์

ดังที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการศึกษาภาษาไทยถิ่นกลางโดยมากจะเป็นการศึกษาทางด้านเสียง และคำศัพท์เกือบทั้งสิ้น ส่วนงานที่กล่าวถึงภาษาไทยถิ่นกลางในด้านไวยากรณ์นั้น พบว่าปรากฏงานของ ดารณี กฤษณะพันธ์ (2538) ที่ศึกษารูปปฏิเสธแบบมาตรฐานในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี โดยเก็บข้อมูลจากการสนทนากับผู้บอกภาษา 2 คน ที่อำเภอบ้านลาด พบว่าในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรีคำแสดงปฏิเสธ ปรากฏอยู่หลังคำกริยา หรือ คำคุณศัพท์ และอยู่หลังกรรมของประโยค เช่น *ได้กินไม่* (ไม่ได้กิน) *ได้เอายามากินอีกไม่* (ไม่ได้เอายามากินอีก) ขณะที่คำลงท้าย “เลย” และ “หรอก” จะอยู่ในตำแหน่งหลังคำปฏิเสธ “ไม่” เช่น *เคยไปวัดไม่เลย*

นอกจากนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาภาษาไทยถิ่นภาคกลางในเชิงไวยากรณ์อย่างครอบคลุม ดังนั้นการศึกษาเพื่อให้เห็นภาพรวมของไวยากรณ์ภาษาไทยถิ่นกลางจึงนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ในการที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจภาษาไทยถิ่นกลางอย่างลึกซึ้ง และเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

คำกริยาในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำกริยาเป็นคำชนิดหนึ่ง การวิเคราะห์ชนิดของคำในภาษาไทยถิ่นกลางใช้เกณฑ์และหลักทางทฤษฎีตามหลักการของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 4) หลักการโดยสังเขปมีดังนี้

1. ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิว กล่าวคือในการวิเคราะห์จะยึดโครงสร้างที่เห็นในภาษาที่ใช้จริง โดยถือว่าในภาษามีโครงสร้างระดับเดียว
2. ไม่ใช้ความหมายเป็นเกณฑ์ตัดสินในการจำแนกชนิดของคำ เพราะมีความลักลั่นระหว่างผู้พูดหลายคน อันจะนำไปสู่การจำแนกชนิดของคำที่ไม่สม่ำเสมอ และไม่น่าเชื่อถือ
3. ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ในการจำแนกชนิดของคำ กล่าวคือใช้ *เกณฑ์การปรากฏร่วมและการกระจายของคำ*
4. การวิเคราะห์จะอาศัยข้อมูลที่พบ แต่ในบางกรณี อาจต้องอาศัยความรู้ภาษาแม่ (native intuition) ของผู้วิจัยช่วยตัดสินในกรณีที่ข้อมูลไม่ชัดเจน หรือไม่สมบูรณ์
5. คำต่างชนิดกันอาจมีรูปเหมือนกันได้ เช่นคำว่า "จาก" เป็นได้ทั้งกริยา (เช่น *เขาจากฉันไปสิบกว่าปีแล้ว*) และบุพบท (เช่น *ข้อสรุปนี้ได้จากการวิเคราะห์*) ในที่นี้จะถือตามหลักในไวยากรณ์ศัพท์การก ว่าในภาษาไทยมีคำ "จาก" 2 คำ
7. ในการเรียกชื่อชนิดของคำ จะใช้ชื่อที่ใช้กันมาแพร่หลายในอดีต ทั้งคำไทยและอังกฤษ เพื่อให้เป็นที่คุ้นเคย และจำได้ง่าย อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความของคำแต่ละชนิดไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่ใช้มาในอดีตทุกประการ

จากการพิจารณาชนิดของคำในภาษาไทยถิ่นกลางตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ด้านการกระจายของคำ (Distribution) และการปรากฏร่วมของคำ (co-occurrence) ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) โดยใช้กรอบการวิเคราะห์การจำแนกคำตามเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) นั้น พบว่าคำในภาษาไทยถิ่นกลางสามารถจำแนกได้ทั้งสิ้น 8 ชนิด ได้แก่ คำกริยา (Verb) คำนาม (Noun) คำคุณศัพท์ (Adjective) คำวิเศษณ์ (Adverb) คำบุพบท (Preposition) คำปริมาณ (Quantifier) คำสันธาน (Conjunction) และคำอนุภาค (Particle)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลาง โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ได้ให้เกณฑ์ในการจำแนกคำกริยาออกจากคำชนิดอื่นๆ ไว้ว่า คำกริยา คือคำที่ปรากฏหลังคำว่า “ไม่” ได้ เช่น *วิ่ง กิน ดี พัฒนา ใหญ่ เล็ก มาก*

น้อย คี-คี่ ซ้อบ-ซอบ น้อน-นอน ฯลฯ และสามารถจำแนกคำกริยาในภาษาไทยมาตรฐานออกเป็นประเภทย่อยตามเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ คือพิจารณาจากการปรากฏร่วมของคำกริยากับคำอื่นๆ โดยพิจารณาคำที่ตามหลังกริยาว่าต้องเป็นคำที่สำคัญที่ตัดออกไม่ได้หรือถ้าตัดออกความหมายจะไม่สมบูรณ์และประโยคผิดไวยากรณ์ เป็น 10 รูปแบบได้แก่ (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 5)

- 1) กริยาลำพัง
- 2) กริยาสกรรม
- 3) กริยาเติมเต็ม
- 4) กริยาสถานที่
- 5) กริยาตามด้วยกริยา
- 6) กริยาตามด้วยกริยา ให้ +กริยา
- 7) กริยาตามด้วยบุพบท ที่+กริยา
- 8) กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา
- 9) กริยาตามด้วยบุพบท ทวลี
- 10) กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม

เมื่อพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าคำกริยาในภาษาไทยถิ่นกลางมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐาน โดยสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 กริยาลำพัง

กริยาลำพัง หมายถึงคำกริยาที่อยู่ลำพังได้โดยไม่มีนามวลีตามหลัง เป็นคำกริยาที่ไม่มีกรรมและไม่ต้องการส่วนเติมเต็ม เช่น

- (1) การเมืองก็น่าเบื่อ
- (2) ตัวเหนียวแล้วอะ
- (3) พอหยุดแล้วเขาก็เป่าให้มันกลิ้ง
- (4) พ่อแม่ให้มาเท่านี้เขาก็ต้องภูมิใจ
- (5) ส่วนคนตีผมก็เล่นไม่ต่อเนื่อง
- (6) สเต คือเดิมจากสเตติกกับเพาะว่าเป็นวิชาตัวภาคที่มีตัวต่อเยอะ
- (7) เพาะว่านักแสดงน่ารำลึกลับ และก็เนื้อหาสนุกกลับ

จากตัวอย่างจะสังเกตได้ว่าคำกริยา น่าเบื่อ เหนียว กลิ้ง ภูมิใจ ต่อเนื่อง เยอะ น่ารัก สนุก เป็นคำกริยาที่อยู่ลำพังได้ โดยไม่ต้องมีคำใดตามหลัง คำที่ตามหลังเป็นส่วนขยายรวมหรือคำอนุภาคที่สามารถตัดออกได้

2.2 กริยากรรม หรือ กรรมกริยา

กริยากรรม หรือ กรรมกริยา คือ คำกริยาที่มีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลัง เช่น

- (8) ทุกคนต้องมาประหละ ข้า
- (9) เอาไปให้ คุณแม่ไป
- (10) คุณแม่ซัก ผ้ายัง
- (11) ร้อง เพลง คอ แทบ แตก แหะ
- (12) ที่เห็นชัดอีกด้านหนึ่งที่ ให้ คุณ ประ โยชน์ แก่ ประชาชน มาก ก็ คือ ด้าน การ แพทย์

จะสังเกตได้ว่า คำกริยา ประหละ ให้ ซัก ร้อง เป็นคำกริยาที่ต้องการคำนามตามหลังเสมอ ยกเว้นจะละไว้เมื่อบริบทชัดเจน แต่โดยปกติ คำกริยาประเภทนี้จะใช้ได้สมบูรณ์เมื่อมีกรรมตามหลัง

2.3 กริยาเติมเต็ม

กริยาเติมเต็ม คือ กริยาที่อยู่ลำพังไม่ได้ ต้องมีส่วนเติมเต็มจึงจะสมบูรณ์ เป็นคำกริยาที่ตามด้วยคำนามที่ไม่ใช่กรรม และไม่สามารถทำให้เป็นกรรมวาจกได้ เช่น คำกริยา เหมือน ใน เขาคลาย พี่ เราไม่สามารถพูดว่า *เขากลาย โดย พี่ หรือ *เขากลาย พี่ คล้าย ได้ คำนามที่ตามหลังคำกริยาเหล่านี้เป็นส่วนเติมเต็ม ไม่ใช่กรรม เช่น

- (13) เพราะ ว่า ผม เป็น คน ที่ อ่อน แอ้ง กิด
- (14) แต่ ว่า พอ มา เห็น จริงๆ ก็ เหมือน ตลาด นัด ที่ เหมือน เจ ใน ทุ่ง เทพ คับ
- (15) ก็ เลียน จบ หัว เฉียว คับ
- (16) ถ้า เค้า คิด ก๊าว หน้า เค้า ก็ คง ไม่ มา เป็น ลูก จ้าง หрок เนอะ

ตามตัวอย่างข้างต้น คำกริยา เป็น อ่อน เหมือน จบ เป็นกริยาเติมเต็ม คำนามที่ตามหลังกริยาพวกนี้ไม่ใช่กรรม แต่เป็นส่วนเติมเต็ม

2.4 กริยาสถานที่

กริยาสถานที่ คือคำกริยาที่ตามด้วยคำนามที่ไม่ใช่กรรม และไม่ใช่ส่วนเติมเต็ม แต่คำนามที่ตามหลังจะบ่งบอกสถานที่ เช่น

- (17) คุณแม่อยู่หลังบ้านนั่นแน่ะ ป้าอยู่หน้าบ้าน
- (18) คุณแม่ก็ย้ายมาอยู่โรงเรียน ไก่เคียง
- (19) ลูกเมไปเที่ยวเชียงใหม่เชียงใหม่
- (20) น้องเล็กคนสุดท้าย ต้องไปโรงเรียน
- (21) วันนั้นไปห้องประชุมนราทร
- (22) ป้อมต้องดิ่งที่นอนมาข้างล่าง

คำกริยา อยู่ เที่ยว ไป และ มา เป็นคำกริยาประเภทกริยาสถานที่ ต้องตามด้วยคำนามที่บ่งสถานที่

2.5 กริยาตามด้วยกริยา

กริยาตามด้วยกริยา คือคำกริยาที่ต้องตามด้วยคำกริยาเสมอ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) คำกริยาช่วย (auxiliary verb) เช่น ต้อง ควร อาจ 2) คำกริยาทั่วไปที่ตามด้วยคำกริยาทั่วไป คำกริยาที่ตามหลังจะมีหนึ่งคำหรือหลายคำก็ได้ กริยาตามด้วยกริยาทำให้เกิดหน่วยสร้างกริยาเรียง (serial verb construction) เช่น

- (23) อยากเห็นความงามของเกาะสมุย
- (24) อยากให้แม่ช่วยเล่าว่าหาคทรายเมื่อก่อนเนี่ย เป็นยัง งข้างคะ
- (25) เวลาเดินเนี่ยเราต้องเดินลุยทรายง
- (26) ตอนหลังนี้ เค้ามากันเชื่อน
- (27) เอามาเค็ดใส่เข้าไปแทนนั้นแหละ
- (28) เค้าว่าย่นน้ำนี้ไป

คำกริยาในตัวอย่าง (23)-(28) เป็นคำกริยาที่ตามด้วยคำกริยาอีกคำหนึ่ง เช่น อยาก ตามด้วย เห็น ให้ คำกริยา ช่วย ตามด้วย เล่า ต้อง ตามด้วย เดิน มา ตามด้วย กัน คำกริยา เอา ตามด้วย มาเค็ดใส่เข้าไป ว่ายน้ ตามด้วย หนี

2.6 กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา

กริยาตามด้วยกริยา ให้ + กริยา หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ให้ และคำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเชิงทำให้เกิด เจริญงอกงาม และหากปรากฏตามลำพังแล้วจะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมีคำกริยา ให้ ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ให้ กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) เช่น

- (29) แม่บอกน้องให้ล้างชาม
- (30) หลวงพ่อต้องการให้ทำอะไรร จะเชื่อหมดเลย
- (31) ปลา 2 เกลือ 1 แล้วก็มาผสมกันคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- (32) เดี่ยวค่อยเล่าให้ฟังละกัน
- (33) กะว่าจะแกล้งให้ตกใจ

จะเห็นได้ว่า คำกริยา บอก ต้องการ คลุกเคล้า เล่า แกล้ง เป็นคำกริยาประเภทเดียวกัน คือตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มที่มีคำว่า ให้ เป็นตัวนำได้ (อนุประโยคเติมเต็มอยู่ในเครื่องหมาย [])

2.7 กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา

กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ว่า กับคำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการพูด การอธิบาย การอ้างอิง และหากปรากฏตามลำพังแล้วจะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมี คำบุพบท ว่า ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ว่า กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งเป็นเหมือนคำพูดหรืออธิบายหรือคำอ้างอิง ทำให้คำกริยาสมบูรณ์ เช่น

- (35) แต่เทอมนี้บวชอะคับ ก็เลยไม่ได้เรียนคับ กะว่าจะบวชอะคับ
- (36) วันนี้ก็ประทับใจ สมจิตรและก้ออำนาจที่ซกดีมาก หวังว่าจะได้เหรียญทอง
- (37) พ่อเค้าก็ตั้งใจว่าจะให้พี่คนนี้เป็นตำรวจ
- (38) สมัยเด็กๆ ไซ้มัยที่บอกว่าเป็นหัวโจกแถวหมู่บ้าน
- (39) ตอนแรกคิดว่าเป็นใบไม้เปล่าอะไรอย่างเงี้ยะ
- (40) พออีกวันนึง ไซ้มัย ก็เลยไปถาม ว่าทุกคนเห็นเหมือนกันหรือ
- (41) ก็เป็นครั้งแรกที่ได้เจออะไรที่คิดว่าเร้นลับอะนะ

(42) มองกลับไปจะรู้ว่าจำไม่ได้เลย

คำว่า ว่าเป็นตัวนำส่วนเติมเต็มอีกคำหนึ่ง คำกริยา กะ หวัง ตั้งใจ บอก คิด ถาม รู้ เป็นคำกริยาที่ตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มที่น่าด้วยคำว่า ว่า

2.8 กริยาตามด้วยบุพบท ที่ +กริยา

กริยาตามด้วยบุพบท ที่ +กริยา หมายถึง คำกริยาที่ตามด้วยคำว่า ที่ กับคำกริยาอื่น คำกริยาประเภทนี้ เป็นคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึก หากปรากฏตามลำพังแล้ว จะมีความหมายไม่สมบูรณ์ เพื่อให้ประโยคมีความหมายสมบูรณ์จึงต้องมี คำบุพบท ที่ ตามหลัง ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) คำว่า ที่ กับส่วนที่ตามหลัง เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ซึ่งเป็นเหมือนส่วนขยายความ ทำให้คำกริยาสมบูรณ์ ทั้งนี้คำกริยาประเภทนี้อาจปรากฏเป็นรูปแบบย่อย คือตามด้วยคำว่า จะ กับคำกริยา มีลักษณะเฉพาะคือ ประธานของคำกริยาพวกนี้ เป็นประธานของกริยาในอนุประโยคด้วย เช่น

(43) พี่คนนี้โชคร้ายที่เสียขาไปข้างหนึ่ง

(44) ข้อดีอีกอย่างหนึ่งก็คือสามารถที่จะฟังภาษายวนได้

(45) จริงๆแล้วมันไม่ตรงกันแต่ก็ไม่มีใครสามารถที่จะไปสอนไปบอกเค้าได้ว่า เธอเขียนไม่ถูกต้องไหน

(46) พอมาอยู่ที่โรงเรียนเค้าก็ไม่ค่อยอยากที่จะถูกเข้มงวด

(47) ล่าสุดเลยเนี่ยคิดว่าอยากจะไปบ้านแม่ซึกสองสามวัน

(48) ผมใฝ่ฝันจะมาเรียนที่คณะเกษตร

(49) ก็ไม่คิดจะทำอาชีพนี้นานหรอก

จะเห็นได้ว่า คำกริยา โชคร้าย สามารถ อยาก ใฝ่ฝัน คิด เป็นคำกริยาประเภทที่ตามด้วยอนุประโยคเติมเต็มที่มีคำว่า ที่ หรือ คำว่า จะ เป็นตัวนำ ได้

2.9 กริยาตามด้วยบุพบทวลี

กริยาตามด้วยบุพบทวลี เป็นกริยากรรมที่ต้องมีบุพบทเฉพาะ กับนามวลีตามหลัง ผู้พูดจะเปลี่ยนเป็นตัวอื่นไม่ได้ ที่พบมีบุพบท ด้วย โดย ถึง ต่อ จาก เช่น

(50) สับไก่อายุมีไ้

- (52) บางคนก็เพิ่งกลับจากบ้าน
 (53) รถก็ประคับด้วยดินไม้
 (54) ศาลเจ้าพ่อขุนด่านตั้งเพื่อรำลึกถึงท่าน
 (55) อยากเล่าถึงเพื่อนคนหนึ่ง เค้าดีกับทุกคนมาก

คำกริยาประเภทนี้มักมีคำบุพบทตามหลัง คำกริยาจะเลือกคำบุพบทต่างกัน เช่น คำกริยา จบกลับ ตามด้วยคำบุพบท จาก เพื่อระบุสถานที่ คำกริยา สับ ประคับ ตามด้วยคำบุพบท ด้วย ระบุเครื่องมือ คำกริยา รำลึก เล่า ตามด้วยคำว่า ถึง บ่งบอกจุดหมายปลายทาง และ คำกริยา ดี ตามด้วยคำบุพบท กับ บอกการมีส่วนร่วม

2.10 กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม

กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม หมายถึงคำกริยาที่ตามด้วยคำว่า กัน ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หรือตามด้วยบุพบทวลีที่ประกอบด้วย กับ+นามวลี คำกริยาประเภทนี้มีความหมายแฝงที่เกี่ยวกับการกระทำซึ่งกันและกัน และมีนัยว่าผู้กระทำการมีมากกว่าหนึ่งคน เช่น

- (56) ความสัมพันธ์กับพี่น้องก็คือรักใคร่กันดี
 (57) ปู่นี้เค้าอายุแปดสิบเจ็ดปี ย่าอายุแปดสิบสองอะกับ อายุห่างกันไม่เท่าไร
 (58) บ้านลุงป้าน้าอาเค้าก็จะทำสวนทำไร่ จะ ไม่ค่อยสนทนากันนัก

คำกริยา รักใคร่ (ออกเสียงเป็น ลักไค่) ห่าง สนิท เป็นกริยาประเภทที่ต้องปรากฏกับคำว่า กับ หรือ กัน ตัวอย่างแสดงการปรากฏกับคำว่า กัน แต่เราอาจพูดว่า พี่รักใคร่กับน้อง ปู่อายุห่างกับย่า เราไม่ค่อยสนทนากับเขานัก เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าคำกริยาในภาษาไทยถิ่นกลางมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวคือปรากฏคำกริยาประเภทย่อยทั้ง 10 รูปแบบได้แก่ 1) กริยาลำพัง 2) กริยากรรม 3) กริยาเติมเต็ม 4) กริยาสถานที่ 5) กริยาตามด้วยกริยา 6) กริยาตามด้วยกริยา ให้+กริยา 7) กริยาตามด้วยบุพบท ที่+กริยา 8) กริยาตามด้วยบุพบท ว่า+กริยา 9) กริยาตามด้วยบุพบทวลี และ 10) กริยาตามด้วย กัน หรือ กับ+นาม

บทที่ 3

คำนาม และคำคุณศัพท์ ในภาษาไทยถิ่นกลาง

3.1 คำนามในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำนาม ตามคำจำกัดความของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา ศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) หมายถึง

- 1) คำที่สามารถปรากฏหน้าตัวกำหนด นี้ ได้ เช่น คนนี้ เรื่องนี้
- 2) ปรากฏหน้าคำกริยาได้ เช่น ความสุขหาได้ไม่ยาก
- 3) ปรากฏหลังคำกริยาได้ เช่น ยืมหนังสือ
- 4) ปรากฏหลังคำบุพบทได้ เช่น ในบ้าน เพื่อสังคม
- 5) ปรากฏกับคำว่า “ไม่” ไม่ได้ เช่น *ไม่ความสุข *ไม่หนังสือ

(ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 เรื่องไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 6)

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลาง พบว่าคำนามในภาษาไทยถิ่นกลางสามารถจำแนกคำนามได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ คำนามสามัญ คำนามชื่อเฉพาะ คำสรรพนาม คำลักษณนาม และคำนามจำนวน

3.1.1 คำนามสามัญ

คำนามสามัญ สามารถปรากฏได้ในหน่วยสร้างนามวลีทุกโครงสร้าง ได้แก่ ปรากฏตามลำพัง ปรากฏหน้าคำคุณศัพท์ ปรากฏเป็นข้างหน้านามวลีที่มีคำลักษณนามเป็นส่วนหลักของนามวลีนั้น และมักพบปรากฏเป็นส่วนหลักข้างหน้าคำนามชื่อเฉพาะด้วย เช่น

- (1) ถ้าบางวันดวงดีหน่อยก็เจอเพื่อนมันก็มากลับแล้วก็ไปส่งที่บ้าน แต่ส่วนใหญ่ก็นั่ง
เมล์เคื่อง(รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง)
- (2) พื้นเพเดิมเขาเป็นคนทางหนองเตาปูนหนองจอกนั่นแหละ
- (3) เค้ามีเกิ้ลคตง(ตรง)เนี่ยะ
- (4) ปัจจุบันเลากำลังไล่จับความทันสมัย เหมือนหมาที่ไล่จับเนื้อบนหลังของมัน
- (5) บางคนไม่มีหม้อหาหม้อไม่ได้ เค้าก็ไปใส่ไว้ในกระบอกไม้ไผ่
- (6) ทุกปีเราก็คะตั้งสารรับ
- (7) ญาติโยมของหลวงพ่อส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มข้างนอกที่มองเห็นนะ

(8) ส่วนใหญ่ที่เทศบาลนี้เขามีเงินอุดหนุนของเทศบาลอยู่แล้ว

3.1.2 คำนามชื่อเฉพาะ

คำนามชื่อเฉพาะส่วนใหญ่จะปรากฏตามลำพังในหน่วยสร้างนามวลี โดยปกติมักไม่ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ “นี่/นั่น” และมักไม่ปรากฏหลังคำปริมาณ เนื่องจากคำนามชื่อเฉพาะมีความหมายเฉพาะเจาะจงในตัวเองไม่จำเป็นต้องมีส่วนขยายมาบอกกำหนด แต่อาจปรากฏร่วมกับคุณศัพท์บางคำได้ แต่ที่พบไม่บ่อยนัก เช่น

ปรากฏตามลำพัง

(9) ก็เรียน(เรียน)จบที่หัวเลี้ยวกับ เอกชน

ปรากฏเป็นส่วนขยายของคำนามสามัญ

(10) ศึกษาอยู่คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน ภาควิชาวิศวกรรมโยธานะคับ

(11) เรียน โลงเรียน วัดบุญนาคนตง (ตรง) เนี่ย

(12) ลำดับการทำงานนั้นก็ทำงานอยู่ในสำนักงานเทศบาล ตำบลท่าใหม่

จากตัวอย่าง คำนามชื่อเฉพาะดังกล่าว เป็นคำประสมที่เป็นที่เกิดจากการนำคำนามสามัญมาประสมกับคำนามชื่อเฉพาะ เช่น คำนามสามัญ ตำบล ประสมกับคำนามชื่อเฉพาะ ท่าใหม่ และเกิดเป็นคำนามชื่อเฉพาะคำใหม่

3.1.3 คำสรรพนาม

คำสรรพนาม เป็นคำนามที่สามารถปรากฏตามลำพัง และปรากฏเป็นส่วนหลักข้างหน้านามวลีที่ประกอบด้วยคำปริมาณ และคำลักษณนามได้ แต่ไม่พบปรากฏในตำแหน่งหลังคำปริมาณ และตำแหน่งหน้าคำคุณศัพท์ เช่น

ปรากฏตามลำพัง

(13) ผมเองนอนยังถอดเสื้อ

(14) ดิฉันเลิ้ม(เริ่ม)ปั่น(ปรับ)ตัวกับใจไม่ใช้เงินมาก

(15) ก็เธอ(เรา)ให้เค้าตลอด

ปรากฏหลังนามวลี

- (16) นี่ก็คือสิ่งเล็กๆที่คุณสามารถสังเกตได้จากเพื่อนคุณ

3.1.4 คำลักษณนาม

คำลักษณนาม เป็นคำนามที่ไม่สามารถปรากฏตามลำพังในหน่วยสร้างนามวลีได้ ต้องมีส่วนขยาย ซึ่งอาจเป็นคำคุณศัพท์หรือคำปริมาณ ปรากฏร่วมด้วย เช่น

ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์

- (17) ลด(รถ)คันใหม่

ปรากฏร่วมกับคำปริมาณ

- (18) แต่บางแห่งประชาชนนี้คือ อยู่แบบตัวใครตัวมัน
 (19) แล้วก็อีกที่หนึ่งน่าจะรู้จักน้ำตกเหวนรก(เหวนรก)
 (20) บางทีก็ไปนั่งผ่อนคายเคียด(คลายเครียด)ดูโทรทัศน์(โทรทัศน์)อะไอย่างเงี้ย
 (21) อ้อ ผมเล่นแค่ แบบ ตา สองตาแค่นั้นคับ แล้วก็เลิกคับ
 (22) หลังนี้ก็เป็นแบ่งเป็นสี่ห้อง ก็มีอยู่ ตอนนี้มีเจ็ดหลัง ก็กำลังจะสร้างเพิ่ม

ทั้งนี้ยังพบว่าคำลักษณนามที่ปรากฏลำพังสามารถใช้ในความหมายว่ามีจำนวนเท่ากับ “หนึ่ง”

- (23) บางทีไปเนี่ย อาทิตย์กลับหน (หมายถึง 1 หน)
 (24) อ้อ ผมเล่นแค่ แบบ ตา สองตา แค่นั้นคับ แล้วก็เลิกคับ (หมายถึงเล่น1 ตา)

3.1.5 คำนามจำนวน

คำนามจำนวน คือคำนามที่ใช้บอกจำนวน ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เป็นตัวเลขและที่เป็นคำในภาษาแตกต่างจากคำปริมาณที่ลักษณะการปรากฏ กล่าวคือ คำปริมาณไม่สามารถปรากฏตามลำพังเป็นอิสระได้ ต้องปรากฏร่วมกับคำนามที่เป็นส่วนหลักเท่านั้น(ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 7) ส่วนคำนามจำนวนสามารถปรากฏลำพังได้ เช่น

- (25) มีพี่น้องเจ็ดคน
 (26) อยู่สองชมรม(ชมรม) มีมิวสิคคลับกับไ้ชมรม(ชมรม) อนุรักษ์(อนุรักษ์)คับ
 (27) สิบโมง ไม่ได้เรียนแล้ว

- (28) ก็มีะ สองสามวันตกคั้ง(ครั้ง) สองสามวันตกคั้ง(ครั้ง)
 (29) ข้าวจากซื่อร้อยกว่าบาทตอนนี้ สองร้อยหกสิบกว่าบาทแล้ว

3.2 คำคุณศัพท์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำคุณศัพท์คือคำที่สามารถปรากฏหลังคำนามได้ เช่น เรื่องนั้นฉันลืมไปแล้ว วารสารนี้มีแต่บทความดี ๆ ขับรถบนถนนนั้น ๆ ต้องระวัง เราต้องรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ของคนอื่น แต่ปรากฏกับ “ไม่” ไม่ได้ เช่น *ไม่นี้ *ไม่ดี *ไม่อื่น *ไม่ต่าง ๆ จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่า คำคุณศัพท์สามารถจำแนกได้ดังนี้

3.2.1 คำคุณศัพท์ที่ใช้บอกลักษณะ หรือบอกสภาพ เช่น

- (30) เขาใส่เสื้อสีขาว
 (31) แต่ว่าตอนนั้น หนุ่ม ๆ มันก็กำลังยังดี
 (32) ลูกจะเล็กกว่ากับแต่มะปราง(มะปราง) นี้จะออกรสหวาน ๆ เปี้ยว ๆ (เปรี้ยว ๆ)
 (33) เค้าก็อายุกันเยอะ ๆ แล้ว
 (34) เข้ามาหะ ไม่มีอะไรหรืออะไรเงี้ย กลางวันแสด ๆมัน จะมีได้ยังไง
 (35) ไอ้แซมเนี่ย คำคำเป็นหมาบ้าน ๆ นี่แหละ
 (36) เป็นหมอกอย่างเดียวนะ มองเห็นเป็นสีขาวโพรณ(โพรณ)อย่างเดียวนะ
 (37) ผมเป็นคนที่เงียบ ๆ
 (38) พอมาอยู่ที่บางบ่อสังคมแบบบ้าน ๆ พื้น ๆ นะคับ คุยได้ทุกคน
 (39) ไม่ค่อยเหมือนผู้หญิงอะคับ จะแบบ ห้าว ๆ อะคับ แบบลุนแลง(รุนแรง)อะไรวะ ผู้หญิงคับผม
 (40) ตอนแรก ๆ (แรก ๆ) คือผมจะอยู่ที่หอพักที่นี้คับ

จะสังเกตได้ว่าคำคุณศัพท์บอกลักษณะหรือสภาพเป็นคำซ้ำ ที่มาจากคำกริยาบอกสภาพ และคำนาม คำคุณศัพท์ประเภทนี้ถือว่าเป็นคำแปลงมาจากคำพื้นฐาน โดยวิธีการซ้ำคำ

3.2.2 คำคุณศัพท์ที่ใช้บอกกำหนด เช่น

- (41) วางลงม้วน ม้วน แล้วก็ผูกตรงนี้ ผูกก็ผูกไว้ข้างหลังอะ
 (42) คนสมัยนี้ ไว้วางใจไม่ได้ หน้าตาดีอะ แต่ว่า อึดหิม จิตใจไม่ได้เลื่อง(เรื่อง)งะ
 (43) ในเดือนนี้ เป็นเดือน เดือน 4 ถึงจะเป็นฤดูร้อน จะแห้งแล้ง
 (44) เพื่อนอยู่ที่อื่น เค้าก็โท(โทร)มาบ้างอะ
 (45) ความประทับใจตอนที่เรียน(เรียน) อนุบาลคั้ง(ครั้ง) นั้น

- (46) ถ้าเกิดไปเรียน(เรียน)ที่นั่น เรามีโอกาสเลือกศึกษาต่อที่อื่นได้มากกว่าไถ่เจี๊ยะ
- (47) สองเดือนต่อมามีรุ่น(รุ่น)ใหม่กว่าออกมา

คำคุณศัพท์ประเภทนี้อาจเรียกว่า ตัวกำหนด (determiner) ซึ่งบางภาษาจัดให้เป็นชนิดของคำแยกไว้ต่างหาก แต่ในที่นี้จัดไว้รวมกับคำคุณศัพท์เพราะมีลักษณะเหมือนคำคุณศัพท์ คำพวกนี้ไม่ได้แปลงมาจากคำชนิดอื่น แต่เป็นคำพื้นฐานในตัวเอง ที่ใช้บ่อยได้แก่คำว่า นี้ นั่น อื่น ใด

บทที่ 4

คำวิเศษณ์ คำปริมาณ คำอนุภาค คำบุพบท คำสันธาน ในภาษาไทยถิ่นกลาง

4.1 คำวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำวิเศษณ์ ตามคำจำกัดความของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) โดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่7) หมายถึง

1) คำที่สามารถปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยาได้ เช่น จะไป ไม่ดี คงสำเร็จ เดินช้าๆ ชอบจริงๆ เขียวไป เย็นเจียน

2) ปรากฏกับ “ไม่” ไม่ได้ เช่น *ไม่คง *ไม่ช้าๆ *ไม่จริงๆ

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าคำวิเศษณ์สามารถจำแนกได้ดังนี้

4.1.1 คำวิเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยา

คำวิเศษณ์ที่ปรากฏหน้าคำกริยา ทำหน้าที่ขยายกริยา เช่น กำลัง ย่อม แทน ไม่ค่อย ไม่อาจ คั่น จะ อดสำห้ ในตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) ปัจจุบันเลา(เรา)กำลังไล่จับความทันสมัย เหมือนหมาที่ไล่จับเนื้อบนหลังของมัน
- (2) ด้วยความที่เด็กผู้ชายไปกันหลายๆ คน มันย่อมไม่ได้อ่านอยู่แล้ว
- (3) มอดันแทบเคยเห็นหน้าเลยดีกว่า
- (4) ขาดเรียน(เรียน)อะไ(อะไร)อย่างงี้คิดน้อยเพราะว่า(เพราะว่า) มีช่วงนึงผมไม่ค่อยสบาย แล้ว ไม่มีเวลาเขียนใบลา
- (5) ทำไมถึงเป็นสะเคา อาจเป็นเพราะ(เพราะ)ดันสะเคาเยอะลิ่ปาว
- (6) แต่พอได้ คั่นไปขับรถมอเตอร์ไซด์แหกโค้งอีก
- (7) คือบ้านผมจะอยู่แถวๆ คั่นซอยหน่อย
- (8) อ้าวนี้เราอดสำห้นี้กว่าเราเก่งมาแต่ไหนแต่ไร

4.1.2 คำวิเศษณ์ที่ปรากฏหลังคำกริยา ทำหน้าที่ขยายกริยา เช่น คำว่า ที่สุด แสนสาหัส ชัดๆ เต๊ะ กว่า ไม่ แบบ แล้ว ชะที ในประโยคดังนี้

- (9) ไปหาเสื้อผ้าใส่ที่สวยที่สุด
- (10) เหน็ดเหนื่อยแสนสาหัส เพื่อไม่ให้ตัวเองตกุ่น
- (11) อย่างน้อยแบบมันยังมีโรงงาน(โรงงาน)เนียให้เห็นกันชัดๆ
- (12) ผู้หญิงผู้ชายเท่ากันเต๊ะเลย
- (13) ลู้สึก(รู้สึก)ภูมิใจที่สุด เพาะมันเล่นต่างบ้านไ
- (14) ตอนแรก(แรก)ผมไม่ได้คิดว่า แบบถ้าได้ก็คือได้
- (15) มันเหมือนแบบเป็นคอนเสิร์ตเล็กๆ ของเลา(เรา)เลยนะ ลู้สึกภูมิใจมาก
- (16) นันนะสิ เขาไปก่อนเลา(เรา) เลา(เรา)ไปแต่เช้าแล้วเขายังไปก่อนเลา(เรา)อีก
- (17) นังลด(รถ)แปดแปดไปคับ จากนั้นก็ต่อลดไฟ(รถไฟ) แค่นั้นก็จบถึงบ้านชะที
- (18) ก้อยู่บ้านเฉยๆทีเนียะ เพราะขาขาดไปไหนไม่ได้แล้วไ

ทั้งนี้มีข้อน่าสังเกตจากข้อมูลของผู้บอกภาษาจังหวัดเพชรบุรีพบว่าคำวิเศษณ์ “ไม่” นั้น มีตำแหน่งการปรากฏแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน คือปรากฏหลังคำกริยา เช่น

- (19) มันลู้จักมึงไม่ ‘มันไม่รู้จักมึง’
- (20) ข้าให้อยู่ม(ไม่) ‘ข้าไม่ให้อยู่’
- (21) ฉั่นเอาได้หมดแต่ฉั่นเอาม(ไม่) ‘ฉั่นเอาได้หมดแต่ฉั่นไม่เอา’
- (22) ลูกชายเลี้ยก(เรียก)ก็มีคนออกมาม(ไม่) ‘ลูกชายเรียกก็ไม่มีคนออกมา’
- (23) ตาเขาคีม(ไม่)อยู่ข้าง ‘ตาเขาไม่ได้อยู่ข้าง’
- (24) ก้วยมันก็มีม(ไม่) ค่อยมีไม่ ‘กล้วยมันก็ไม่มี ไม่ค่อยมี’

4.2 คำบุพบทในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำจำกัดความของบุพบทนั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) กล่าวว่า บุพบทคือ 1) คำที่ปรากฏหน้าคำนามหรือหน้าคำกริยาในหน่วยสร้างไริศูนย์ (exocentric construction)¹ เช่น แต่ผู้มี

¹ หน่วยสร้างไริศูนย์ หมายถึง หน่วยภาษาที่ส่วนประกอบมีความสำคัญเท่ากัน ไม่มีส่วนใดเป็นส่วนหลัก และ อีกส่วนเป็นส่วนพึ่งพา เช่น หน่วยสร้างบุพบทวลีเป็นหน่วยสร้างไริศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย คำบุพบท กับนามวลี และหน่วยสร้างทั้งคู่ต้องปรากฏด้วยกันเสมอ ไม่สามารถตัดส่วนใดออกได้

พระองค์ สำหรับทุกคน ผู้การพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานของความเข้าใจ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว เพราะคิดราชการอื่น 2) ปรากฏกับ “ไม่” ไม่ได้ เช่น *ไม่แต่ *ไม่ สำหรับ *ไม่ผู้ *ไม่หลังจาก

นอกจากนี้คำบุพบทในที่นี้ยังรวมถึง subordinate conjunction เช่น เพื่อ เพราะ หลังจาก เนื่องจาก ฯลฯ ตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) เช่น ที่ ว่า ตลอดจนตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) หรือ ประพันธสรรพนาม (relative pronoun) เช่น ที่ ซึ่ง อีกด้วย (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 7)

จากข้อมูลในภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าคำบุพบทสามารถจำแนกได้ดังนี้

4.2.1 คำบุพบทที่ปรากฏหน้าคำนาม เช่น กะ ระหว่าง แม้ กระทั่ง กับ เกี่ยวกับ เยี่ยง ดังในประโยคต่อไปนี้

- (25) เค้าก็มากะแม่ มากะยาย
- (26) วิธีชีวิตการพบกันระหว่างหนุ่มสาว จึงเกิดประเพณีการแต่งงาน
- (27) แม้กระทั่งเจดีย์ที่วัดกลางจันนะ ก็ยังมีเหลืออยู่
- (28) ผมคิดว่าจะน่าจะเป็นวิชาเกี่ยวกับตัวภาค
- (29) กับเพื่อนล่วม(ร่วม)งานก็ดีค่ะ
- (30) ชาวบ้านเขาจะหุงข้าวสวยสวยแล้วก็เอามากินกะข้าวนะ
- (31) เพื่อนทั่วไปเวลามาเยี่ยมคุณจะทำตัวเยี่ยงแขกแต่เพื่อนแท้จะเดินตงเข้าไปเปิดตู้เย็นและบริการตนเอง

4.2.2 คำบุพบทที่ปรากฏหน้าคำกริยา เช่น พอ ถ้า เพราะ ตั้งแต่ ถึง แม้ ที่ โดย ดังนี้

- (32) เอ้อ บางทีถ้าเป็นคนบ้านอื่นเขาก็ไม่มี พอไม่มี ส่วนมากก็เป็นฝ่ายหญิงก็ต้องรับไปนี่แม่ก็รับมา
- (33) ไม่ได้ดูตลอดค่ะ บางทีถ้าเหนื่อยก็นอน
- (34) แต่เค้าจะต้องกลับมาเพราะเค้ามีโรคประจำตัวจะต้องกลับมาหาหมอ
- (35) คาดว่าน่าจะลงคับ เพาะว่ากะ อยากรจะลงอยากรจะเก็บอิงค์ตอนซัมเมอร์
- (36) ไม่ได้ย้ายเลยคับ อยู่นี้มาตั้งแต่เกิดคับ
- (37) เอ้อ พ่อเขาเลยไว้ใจข้าตั้งกะข้าทำงานเสร็จนั้นแหละ
- (38) ถึงแม่จะมาเสียดอกก็เอาเถอะนะ

- (39) การงานก็คือทำงานที่ได้ลั้มอบหมายให้เต็มที่
 (40) ถามว่าชอบเล่นกีฬามั้ย ตอบโดยไม่โกหกนะ ไม่ชอบเลย
 (41) พอดีได้พบอาจารย์ที่ปลื้ม(ปรึกษา) เขาก็เป็นคนที่มีธรรมชาติธรรมดา

4.3 คำปริมาณในภาษาไทยถิ่นกลาง

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) กล่าวว่า คำปริมาณ คือ

1) คำที่ปรากฏหน้าคำนามในหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์กลาง (endocentric construction)² เช่น บาง แต่ละ หลาย กิ่ง ครึ่ง ปวง สารพัน

2) ปรากฏกับ “ไม่” ไม่ได้ เช่น *ไม่แต่ละวิชา *ไม่ครึ่งทาง *ไม่สารพัน

(ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 7)

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลาง พบคำปริมาณ อาทิ สัก บาง ทุก เกือบ กว่า ประมาณ ก็ อีก คนละ แต่ละ ตั้ง หลาย เกือบ ดังสนประโยคต่อไปนี้

- (42) สักพักเขาก็ตักน้ำกินกันเอง
 (43) บางคนทำให้เกิดความท้อ
 (44) มีลูกก็หลายคนแล้วท่านก็เลี้ยงลูกได้ดีทุกคน
 (45) มีวิริยะ มีเกษตร มีเกือบทุกคณะอะคับ
 (46) ผู้หญิงสิบกว่าคน ผู้ชายก็ ห้า สี่สิบกว่าคนอะคับ ผู้หญิงสิบกว่าคน
 (47) ก็ประมาณซักครึ่ง(ครึ่ง)ชั่วโมง ประมาณ ไม่ได้นานมาก
 (48) คั่นกะทิ แล้วเขาก็จะดูว่าเขาใช้น้ำกี่ขัน น้ำตาลก็มากน้อย
 (49) อีตาอีกคนที่มากับตาเต็ม ก็เลยกเต็มเต็มมีงmani มีงmani
 (50) พี่น้องสี่คน พ่อแม่เดียวกัน คนละพ่อคน คนละแม่คน
 (51) สายของความเชื่อเนี่ย ศาลแต่ละศาลก็จะมีชื่อ
 (52) ช่วงนี้หยุดยาว หลายคนอาจจะไปไหว้บรรพบุรุษ ไปต่างๆ นานา
 (53) โอ้โฮ ให้มาตั้งสิบปี เกือบสิบปีแล้ว

² หน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์กลาง หมายถึง หน่วยภาษาที่ส่วนประกอบหนึ่งเป็นส่วนหลักที่ต้องปรากฏเสมอ และอีกส่วนประกอบหนึ่งเป็นส่วนพึ่งพา ที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้ เช่น นามวลี ซึ่งมีคำนามเป็นส่วนหลัก และส่วนอื่นเป็นส่วนพึ่งพา ตัวอย่าง บ้านใหญ่ บ้านของฉัน บ้านที่เราอาศัยอยู่อย่างมีความสุข เป็นนามวลีที่มีคำนาม บ้าน เป็นส่วนหลัก ที่เหลือเป็นส่วนพึ่งพา

4.4 คำสันธาน (Conjunction) ในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำสันธาน คือ คำที่ปรากฏระหว่างคำสองคำ หรือข้อความสองข้อความที่มีความเท่าเทียมกัน ในด้านโครงสร้าง เช่น และ กับ แต่ หรือ อาทิ แม่กับพ่อ ความคิดและความรู้สึก กาเพหรือชา ทำงาน และดูแลครอบครัว เรียนเก่งแต่ไม่รับผิดชอบ แต่จะไม่ปรากฏกับ “ไม่” เช่น *ไม่และ *ไม่แต่ *ไม่หรือ จากข้อมูลพบคำสันธานในภาษาไทยถิ่นกลาง เช่น คำว่า หรือ กับ และ ในตัวอย่างข้างล่างนี้

- (54) เราก็ก๊เสียตั้งค์เหมารดู้ ประมาณสองพันหรือสามพันนี้แหละ
- (55) ผาแแต่ที่จังหวัดอุบลนะ มีตติชยแดนไทยกับลาวกันด้วยแม่น้ำโขงอะเนาะ
- (56) อย่างเลื่องสวรรคเบียงนี้ ก๊จะชอบพะเอก(พระเอก)เคนกับแอน คุณาลัก(น่ารัก)ดี
- (57) ลักษณะงานที่ท๊จะเป็นงานพิมพ์เอกสารทั่วไปและงานเกี่ยวกับคดีติดต่อ ข้อเท็จจริง
ตรวจพิสูจน์และเอกสารต่างๆ ภายในสำนักงาน
- (58) ไม่ใช่นันไม้ที่โต โต ไปอย่างเดียวดแต่ไม่มีสมองหรือความรู้สึกนึกคิดในการที่จะ
แยกแยะว่าอะไคือหรือไม่ดี

4.5 คำอนุภาค (Particle) ในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำอนุภาค คือคำที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าสุด หรือหลังสุดของประโยค หรือถ้อยความ (utterance) โดยไม่สัมพันธ์กับคำใดคำหนึ่งในประโยค แต่สัมพันธ์กับทั้งประโยค และบ่งบอก ความหมายทางทัศนะภาวะ ทางสัมพันธ์สาร และวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น อ้าว เฮ้ย แหม ไชโย เออะ เว้ย เลย เล่าละ นะ หรือ ไหม หรอก คะ ครับ จากข้อมูลในภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าคำ อนุภาคสามารถจำแนกได้ดังนี้

4.5.1 คำอนุภาคประเภทคำอุทาน

คำอนุภาคประเภทคำอุทาน คือคำอนุภาคที่ปรากฏในตำแหน่งหน้าสุดของประโยค แต่ไม่ สัมพันธ์กับส่วนใดของประโยค มีความหมายในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือบอกเจตนาของผู้พูด และ ทัศนะภาวะคือบอกความรู้สึกหรือทัศนคติ เช่น

(59) <u>อ้อ</u> วันนี้วันเสาร์เนาะ	แสดงการรับรู้ - เข้าใจ
(60) <u>โฮ</u> อุดล้ำมาจากปะจวบฯ (ปะจวบ) อะนะ	แสดงความแปลกใจ
(61) <u>ฮู้</u> แหม พุดมากเหลือเกิน	แสดงความขัดเคืองใจ
(62) <u>ไอ้</u> โห ที่ยกกันเพลินเลย เทียจนลืมนว่าตัวเองจะต้องสอบ	แสดงความตื่นเต้น

4.5.2 คำอนุภาคประเภทคำลงท้าย

คำอนุภาค ประเภทคำลงท้าย คือคำอนุภาคที่ปรากฏในตำแหน่งหลังสุดของประโยค อาจอยู่ท้ายวลี หรือท้ายประโยคก็ได้ ส่วนใหญ่เป็นคำโดดพยางค์เดียวเช่น เขี่ย ฮี ลี อะ นะ อะ เอะ อะ ะ ๊ แต่บางคำปรากฏคู่กับคำอนุภาคอีกคำ เช่น นิหว่า อะนะ เอะอะะ หน้อยคู้ และที่เป็นคำประสมก็มี เช่น อะไลประเภทเนี้ย ไลอย่างเนี้ย

แสดงการบอกเล่า

- (63) ทำแล้วเขี่ยะ
- (64) ข้อสอบยากฮิ
- (65) ช่วยถือไว้หน้อยฮิ
- (67) แล้วเขามาได้เมีย ได้เมียจะซื้อน้อยหรือซื้อโลก็ไมลู้(รู้)อะนะ
- (68) เขว่าเฮี้ยนนั้นมันไ้อ้เขานิหว่า
- (69) ทำยังงี้ก็ได้ให้คิดไม่มีเสียงอะ
- (70) เข้าแม่ออก ลูกยังไม่ตื่น หลือตอนเย็นแมกลับ ลูกหลับแล้วอะไลประเภทเนี้ย
- (71) มันก็เป็นอไลอีกมูมหนึ่ง อีกชีวิตหนึ่งไลอย่างเงี้ย
- (72) เฮี่ยฮิหนูขอน้ำกินสักขันเอะอะะ
- (73) บอกแม่คักหน้อยคู้

แสดงการคาดคะเน

- (74) เค้ามาทำธุระอะไลแถวนี้ด้วยมั้ง
- (75) ผมจะต้องลื้อสวนข้างหลังทำนามั้ง
- (76) แล้วก็พอ จะลู้สิกว่าจา(จะ)จบปอเจ็ดมั้ง ทำเป็นบาสไว้ที่บ้านเองเลย

แสดงการแนะนำ

- (77) เนื้อแข็งกะอ่อนคิกว่ามัย
- (78) ไม่ต้องสนใจทั้งนั้นแหละ
- (79) ก็ไปห่อะ ตั้งใจเลียน(เรียน)เข้า
- (80) เขาบอกว่าป้าเซ็นให้เคื่อนมันคู้
- (81) เฮี่ยเคื่อนซื้อบ้านที่คู้

(82) เคียวก็ไปคุ่มยัค

(83) ลองโยนตุ๋รับมะ

แสดงการเรียงร้อยความเห็นคล้อยตามจากผู้ฟัง

(84) ปกติคิดก็ตำรับเป็นคอร์คมันจะมีเสียงไซ่มะ

(85) สบายใจ ไม่จั้นต้องลออีกปีหนึ่งเนอะ

แสดงการชักชวน

(86) เอ้อ คุณแม่ลีมไป...เออ เออ กินหนมป้าว

(87) คนเข้าโลตัสกันลิป้าว

จะสังเกตได้ว่า คำอนุภาคท้ายประโยคเป็นคำที่ไม่มีความหมายทางศัพท์ชัดเจน คำพวกนี้เป็นคำหน้าทั้งหมด เราจะรู้ความหมายได้จากการพิจารณาบริบททางภาษา บริบททางสังคม และบริบททางวัฒนธรรมด้วย

ในด้านวากยสัมพันธ์ คำพวกนี้เห็นชัดว่าปรากฏท้ายหน่วยประโยค หรือวลี แสดงการจบความของช่วงการพูด และไม่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์กับหน่วยใดในประโยคเลย

บทที่ 5

การแสดงประเภททางไวยากรณ์ในภาษาไทยถิ่นกลาง

ประเภททางไวยากรณ์ หรือ grammatical category นั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงหน่วยหรือลักษณะสำคัญที่บ่งบอกคุณสมบัติทางไวยากรณ์ของภาษา เช่น ชนิดของคำ ซึ่งได้แก่ คำนาม คำกริยา คำบุพบท คำวิเศษณ์ ฯลฯ และลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชนิดของคำ เช่น บุรุษ (person) ลิงค์ (gender) พจน์ (number) การก (case) ความชี้เฉพาะ (definiteness) ความมีชีวิต (animacy) ซึ่งเป็นประเภททางไวยากรณ์ของคำนาม กาล (tense) มาลา (mood) วาก (voice) การณ์ลักษณะ (aspect) ทักษณภาวะ (modality) ฯลฯ ซึ่งเป็นประเภทไวยากรณ์ของคำกริยา (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 13)

5.1 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำนามในภาษาไทยถิ่นกลาง

ประเภททางไวยากรณ์เกี่ยวกับคำนามที่พบในภาษาไทยถิ่นกลาง มี 4 ประเภท คือ บุรุษ ความมีชีวิต ลักษณะนามนับจำนวน และการก

5.1.1 บุรุษ (person)

บุรุษเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่บ่งบอกว่าคำนามหรือสรรพนามเป็นผู้พูด ผู้ที่ถูกพูดด้วย หรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 13) ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการบ่งชี้บุรุษอย่างชัดเจนในคำสรรพนาม เช่น

บุรุษที่หนึ่ง ผม ลัน คิลัน เรา หนุ ภู ข่า

บุรุษที่สอง คุณ ท่าน มึง เอ็ง เรา

บุรุษที่สาม เจ้า(เขา) มัน

- (1) เท่าที่ หนู ทราบ มา ก็ คือ ว่า มี การ ชุด คั่น พบ กระ ดุก ด้วย ไข่ม้อย คะ (บุรุษที่ 1)
- (2) เรา ก็ จะ ไป บ้าน ที่ น้อย นั่น แหละ (บุรุษที่ 1)
- (3) พอ ข้า จะ คุย กับ ใคร ข้า ก็ เข้า ไป ที่ คน นั่น แหละ (บุรุษที่ 2)
- (4) เรา นะ จะ เรียน จบ ที่ ไหน มา (บุรุษที่ 2)
- (5) คน ลุ่ม นั่น เจ้า จะ เป็น นัก เลง กัน (บุรุษที่ 3)

5.1.2 ความมีชีวิต (animacy)

ความมีชีวิตเป็นประเภททางไวยากรณ์ที่แยกคำนามให้ต่างกัน จะเห็นได้จากคำกริยาบางคำปรากฏกับคำนามมีชีวิต เท่านั้น และคำกริยาบางคำก็ปรากฏกับคำนามไม่มีชีวิตเท่านั้น (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 13) ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการบ่งชี้ความมีชีวิตที่คำกริยา เช่น

- (6) เพื่อนที่เป็นรองประธานเค้าบอกว่าเค้าจะลงเป็นประธานนักเรียนอีก
- (7) เด็กมอหกทุกรุ่นเนี่ยจะตั้งใจกันมาก
- (8) ผู้ชายจะไปเดินแจกใบปงใบปลิวอะไลงี้ยัยคับ
- (9) อาม่านี้ค้าขายทองแล้วก็ถั่วรางวัล
- (10) ชีวิตตอนประณนี้ก็เล่นสนุกเล่นเกมกับเพื่อนเพลินๆ

5.1.3 ลักษณะนามนับจำนวน (numeral classifier)

คำนามทุกคำในภาษาไทยสามารถนับได้ เพราะภาษาไทยมีลักษณนามนับจำนวน ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการใช้ลักษณนามนับจำนวน เช่น

- (11) มีบุรุษกล้าหาญคนนี้คือนายขุน
- (12) พี่คนนี้โซคร้ายกว่าหน่วยตรงที่เสียไปข้างนี้
- (13) อาม่านี้มาเสียตอนผมอายุสิบสองปี
- (14) หมา ตอนนี้สิบตัวแล้ว
- (15) แต่ทุเลียนนี้เป่ลือกบางนะ เพราะเป็นทุเลียนด้นเก่า ถ้าทุเลียนด้นใหม่เป่ลือกจะหนามาก

5.1.4 การก (case)

ตามทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพท์การก (Lexicase Dependency Grammar) สแตนลีย์ สตารอสต้า (Starosta 1988 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2553) กำหนดให้การกสัมพันธ์เป็นสากลลักษณะ และมีจำนวน 5 การกสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับ ผู้เกี่ยวข้อง สถานที่ และ วิธี โดยในภาษาไทยถิ่นกลางพบข้อมูลดังนี้

5.1.4.1 การกัมพันธ์ผู้กระทำ (Agent) ใช้ลักษณะแทนว่า AGT

การกัมพันธ์ผู้กระทำ ได้แก่ คำนามที่ทำหน้าที่ประธานของคำกริยากรรม หรือคำกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์ 2 ตัว เช่น

- (16) พี่จะได้กินลูกตาลแน่
- (17) หน่วยงานจัดโครงการเทศบาลสัตยจร
- (18) เราต้องยอมรับสิ่งใหม่ๆ

5.1.4.2 การกัมพันธ์ผู้รับ (Patient) ใช้ลักษณะแทนว่า PAT

การกัมพันธ์ผู้รับ ได้แก่ คำนามที่ทำหน้าที่กรรมของคำกริยากรรม หรือ ประธานของกริยากรรม เช่น

- (19) พี่จะได้กินลูกตาลแน่
- (20) หน่วยงานจัดโครงการเทศบาลสัตยจร
- (21) ลูกน้องนอนอยู่ในบ้าน
- (22) ผมเกิดวันที่ 28 สิงหาคม

5.2 ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยาในภาษาไทยถิ่นกลาง

ในภาษาไทยถิ่นกลางปรากฏ ประเภททางไวยากรณ์ที่เกี่ยวกับคำกริยา ได้แก่ การณ์ลักษณะ มาลา พิศนภาวะ และวาก

5.2.1 การณ์ลักษณะ (aspect)

คำบอกการณ์ลักษณะ คือคำที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแล้วแสดงความหมายเชิงการณ์ลักษณะ เช่น การเกิดเหตุการณ์เป็นประจำ การเกิดเหตุการณ์ในขณะใดขณะหนึ่ง เป็นต้น จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าการปรากฏคำบอกการณ์ลักษณะดังนี้

5.2.1.1 การณ์ลักษณะแสดงเหตุการณ์กำลังดำเนินอยู่

การแสดงถึงเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่นั้น ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการปรากฏของคำวิเศษณ์ เช่น ยัง อยู่ อยู่แล้ว กำลัง ร่วมกับคำกริยา อาทิ

- (23) ใส่เหล็ก เหล็กคามอยู่ ตอนนี้อยู่ยังมีเหล็กอยู่ ไม่ได้ผ่าออก

- (24) ยังไม่ค้อยได้ทำอะไรเลย
- (25) ก็เดินวนไปเรื่อยๆกับ เดินแล้วก็ยังเดินอีก
- (26) ใ้ตัวที่ยังอยู่เดียวเนี่ยะมันค้ายค้ายพอมัน
- (27) สนิทมาก็มีอยู่คนนึ่ง
- (28) เค้าก่อสร้างกันอยู่
- (29) ชอบแมนอยู่แล้ว
- (30) ก็นั่นแหละสิ กำลังคิดอยู่ว่าหลื้อจะล่อให้ถนนมันมาก่อน
- (31) บ้านเมืองกำลังจะเดินไปได้สวยได้งาม
- (32) ประเทศไทยเราเนี่ยกำลังประสบกับภาวะ โลกร้อน
- (33) เค้าเป็นวัยที่กำลังยังไม่รับผิดชอบเป็นวัยที่กำลังสนุกสนานยังไม่คิดหน้าคิดหลัง

5.2.1.2 การณ์ลักษณะแสดงเหตุการณ์เกิดเป็นประจำ

การแสดงถึงเหตุการณ์ที่เกิดเป็นประจำ นั้น ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการปรากฏของคำวิเศษณ์ เช่น มัก ร่วมกับคำกริยา อาทิ

- (34) ส่วนใหญ่ที่เล่นกันก็จะมีผู้หญิงคนหนึ่งมักเล่นเป็นผีปอบเสมอ ตลกดี
- (35) ตอนแรกที่คิดจะเล่นกันนี้ก็เพราะว่าเรามักจะเล่าเรื่องผีกัน
- (36) พวกเราก็มักจะไม่เล่นอะไรที่มันเป็นกลุ่ม

5.2.1.3 การณ์ลักษณะแสดงเหตุการณ์สิ้นสุด

การแสดงถึงเหตุการณ์สิ้นสุดนั้น ในภาษาไทยถิ่นกลาง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ แสดงเหตุการณ์สิ้นสุดลงไปแล้ว แสดงเหตุการณ์เพิ่งสิ้นสุดลง และแสดงเหตุการณ์สิ้นสุดลง แต่ถึงสภาพสุดท้ายไว้

ก. การณ์ลักษณะแสดงเหตุการณ์สิ้นสุดลงไปแล้ว

การแสดงถึงเหตุการณ์ที่สิ้นสุดลงไปแล้วนั้น ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการปรากฏของคำวิเศษณ์ เช่น แล้ว ไปแล้ว ร่วมกับคำกริยา อาทิ

- (37) แนวโน้มยุคใหม่เนี่ย บ้านมันไม่เป็นบ้านเรือนไทยแล้วอะ
- (38) พอรับมาแล้วแม่ก็หาย
- (39) เมื่อตายไปแล้วเนี่ย เค้าก็ต้องทำเป็นสัญลักษณ์อะไรไว้

(40) แยกคอบคัวไปแล้ว

ข. การณั้ลักษณะแสดงเหตุการณ์เพ็งสิ้นสุดลง

การแสดงถึงเหตุการณ์ที่เพ็งสิ้นสุดลงนั้น ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการปรากฏของคำวิเศษณ์ เช่นเพ็ง ร่วมกับคำกริยา อาทิ

(41) ก็เพ็งมาทำตอนอายุสิบแปด

(42) ตอนไปเลียนกันั้นลดเมล์ไปกับ แล้วเพ็งมาจับลดไปตอนมอหก ตอนมอห้าเพ็งเล็มหัด

(43) ตอนปิดเทอมก็เพ็งไปมา

ค. การณั้ลักษณะแสดงเหตุการณ์สิ้นสุดลง แต่ถึงสภาพสุดท้ายไว้

การแสดงถึงเหตุการณ์ที่สิ้นสุดลง แต่ถึงสภาพสุดท้ายไว้นั้น ในภาษาไทยถิ่นกลางพบการปรากฏของคำวิเศษณ์ เช่น ไว้ ได้ ร่วมกับคำกริยา อาทิ

(44) หม้อยาย เวลาแต่ละปี พอไปตั้งไว้แล้วเราทิ้งไว้งั้นเลยมัย

(45) ใส่แล้วก็ติดไว้กะตัวเอง

(46) มีบ้านก็เอาเครื่องลงไปแขวนเอาไว้

(47) ได้เขียนเป็น นิทานปรัมปราเอาไว้เลื่องหนึ่ง

(48) เป็นประธานนักเรียนอยู่มาและก็ได้เป็นนิสิตดีเด่นของปะจําหนึ่ง

5.4 คำบอกวาทในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำบอกวาท คือคำที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแล้วแสดงความหมายว่าประธานเป็นผู้กระทำกริยา หรือถูกกระทำกริยา จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นภาคกลางสามารถจำแนกออกได้เป็น กรรตุวาท และกรรมวาท

5.4.1 กรรตุวาท

กรรตุวาท คือวาทที่แสดงความหมายว่าประธานเป็นผู้กระทำกริยา วาทประเภทนี้ไม่ต้องมีคำมาประกอบกริยา มักปรากฏในลักษณะประโยคพื้นฐาน (ประธาน-กริยา-กรรม)

5.4.2 กรรมวาจก

กรรมวาจกคือวาจกที่แสดงความหมายว่าประธานเป็นผู้รับการกระทำกริยา วาจกประเภทนี้มักปรากฏคำว่า ถูก โดน ได้รับ เช่น

- (49) แก้วไบนั่นถูกของแข็งมากระทบ
- (50) ความทรงจำเราจะถูกลบไปเองอัตโนมัติ
- (51) ถ้าโดนจับได้ก็ก็จะโดนตะโกนใส่หน้า
- (52) ไอ้ ไอ้เลื่องที่โดนสัมภาษณ์ได้ผู้เลื่องอะไบบ้างมัย
- (71) เราอะมองเค้าแต่ด้านดีเสมอ เหมือนกับ โดนแทงข้างหลังทะลุถึงหัวใจเลยอะ
- (72) เราก็แบบว่าจะป็นจะตาย โดนกระแทกชะวนาคนั่น
- (73) นั่งปล่อยขาลงไปในสระแต่ไม่ได้โดนน้ำ
- (74) ตอนนี่ครูก็ได้รับกรรม ได้รับกรรมจากการที่เด็กทำกับครูแบบนี้
- (75) หอนงขาวมีทุกค่าน มีครบ เพราะนั่นจึงได้รับยกย่องจาก เอ่อการท่องเที่ยว

5.5 คำบอกปฏิเสธในภาษาไทยถิ่นกลาง

คำบอกปฏิเสธ คือคำที่ใช้ในการบอกปิด หรือไม่ยอมรับ จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบการใช้คำปฏิเสธ เช่น ไม่ ซึ่งโดยทั่วไปคำว่า ไม่ จะปรากฏหน้าคำกริยา เช่น

- (76) นื่องไม่กินข้าว
- (77) ฉันไม่ยกนอน
- (78) มันไม่ใช่เรื่องของเราที่ย่าไปยุ่ง

หรือปรากฏระหว่างคำกริยา เช่น

- (79) พี่สาวฉันกินข้าวไม่เก่ง แต่กินขนมที่ละน่าดู
- (80) แล้วเขาก็ว่าน้ำไม่ไหว

ยกเว้นในภาษาเพชรบุรีพบว่าคำว่า ไม่ จะปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาทั้งคำกริยาที่ปรากฏเดี่ยวๆ และในหน่วยสร้างกริยาเรียง เช่น

- (81) พ่อได้อู่ไม่ (พ่อไม่ได้อยู่)

- (82) ผู้ร้ายก็อยู่ได้ไม่ (ผู้ร้ายก็อยู่ไม่ได้)
 (83) นักเลงอย่างเขาจับได้ไม่ (นักเลงอย่างเขาจับไม่ได้)
 (84) มันได้ออดได้อากอะไรไม่ (มันไม่ได้ได้อากอะไร)
 (85) เด็กนี้ มันยอมลงจากหมอนไม่ (เด็กนี้มันไม่ยอมลงจากหมอน)

5.6 การใช้คำลงท้ายแสดงทัศนภาวะ

คำลงท้ายแสดงทัศนภาวะ หมายถึงคำลงท้ายที่แสดงเจตนา หรือความรู้สึกด้วยการออกเสียงต่างๆ กัน จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบคำลงท้ายแสดงทัศนภาวะดังนี้

5.6.1 คำลงท้ายแสดงการคาดคะเน อาทิ นะ (น้ำ) กระจัง (มั่ง) หรือเปล่า เช่น

- (86) เอ เห็ดโคนไม่น่ามีน้ำ
 (87) ผมจะต้องลื้อสวนข้างหลังทำนามมั่ง
 (88) เจอเห็ดโคนเมื่อไหร่ให้เห็ดโคน หลือปะ
 (89) โอ้ย อย่าไปกินมันเลยเห็ดพิษ หลือเป่า

5.6.2 คำลงท้ายแสดงการแนะนำ อาทิ ลี ไหม (มัย) เช่น

- (90) ลื้อนก็เดียวเอามังคุดไปลี
 (91) กินเนื้ออะไรกันนะ เนื้อแข็งกะอ่อนดีกว่ามัย

5.6.3 คำลงท้ายแสดงการชักชวน อาทิ เอะ (เหอะ) เช่น

- (92) ผมมีความสุขคับ มาเหอะ มาเที่ยวกัน

5.6.4 คำลงท้ายแสดงการอนุญาตให้ทำ อาทิ เอะ (เหอะ) เช่น

- (93) ลูกค้ำมันมากผมก็จำได้ไม่หมดหลอกนะ เคยมาแล้วก็ให้บอกเหอะนะว่าเคยมา
 (94) บอกไปเหอะ เพาะของของเลาเลาทำเอง

5.6.5 คำลงท้ายแสดงการเรียกร้องความเห็นคล้อยตามจากผู้ฟัง อาทิ เนาะ เนอะ เช่น

- (95) สบายใจ ไม่งั้นต้องลื้ออีกปีหนึ่งเนอะ
 (96) ถึงว่าจะเสียค่าเทอมน้อย แต่มันก็เสียเวลาอีกปีอะเนาะ
 (97) ทนอีกหน่อยเนาะ จะผ่านหลือ ใจ หลือ ปาวก็ไม่ลื้อ เนาะ

บทที่ 6

คำย่อ คำกร่อน คำสแลง การกลายเป็นคำไวยากรณ์

ในบทนี้ ผู้วิจัยกล่าวถึงการสร้างคำในภาษาไทยถิ่นกลาง การสร้างคำเกี่ยวข้องกับหน่วยคำ หน่วยคำถือเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่มีความหมาย วัลยา ช้างขวัญยืน และคณะ(2549) จำแนกหน่วยคำออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยคำอิสระ และหน่วยคำไม่อิสระ

1. หน่วยคำอิสระ (free morpheme) คือหน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพัง หรือใช้ตามลำพัง โดยไม่ต้องมีหน่วยคำอื่นมาประกอบ

2. หน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) คือหน่วยคำที่ต้องใช้ประกอบกับหน่วยคำอื่นเสมอ ไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้ และเมื่อร่วมกับหน่วยคำอื่นแล้วจะใช้เป็นคำคำเดียว หน่วยคำไม่อิสระนี้สามารถจำแนกประเภทตามเกณฑ์หน้าที่ และเกณฑ์การเกิดซ้ำและการใช้ร่วมกับคำอื่น ได้ ดังนี้

หน่วยคำไม่อิสระจำแนกตามหน้าที่ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยผันคำ และหน่วยประสานคำ

หน่วยผันคำ (inflectional morpheme) หรือวิภัติ คือ หน่วยคำไม่อิสระที่ใช้ประกอบต้นคำศัพท์ (stem) เพื่อให้ได้รูปใช้จริงในภาษา โดยหน่วยผันคำนี้เป็นหน่วยคำที่ใช้บอกความหมายทางไวยากรณ์เท่านั้น จะไม่ทำให้ความหมายหลักของต้นคำศัพท์เปลี่ยนไป

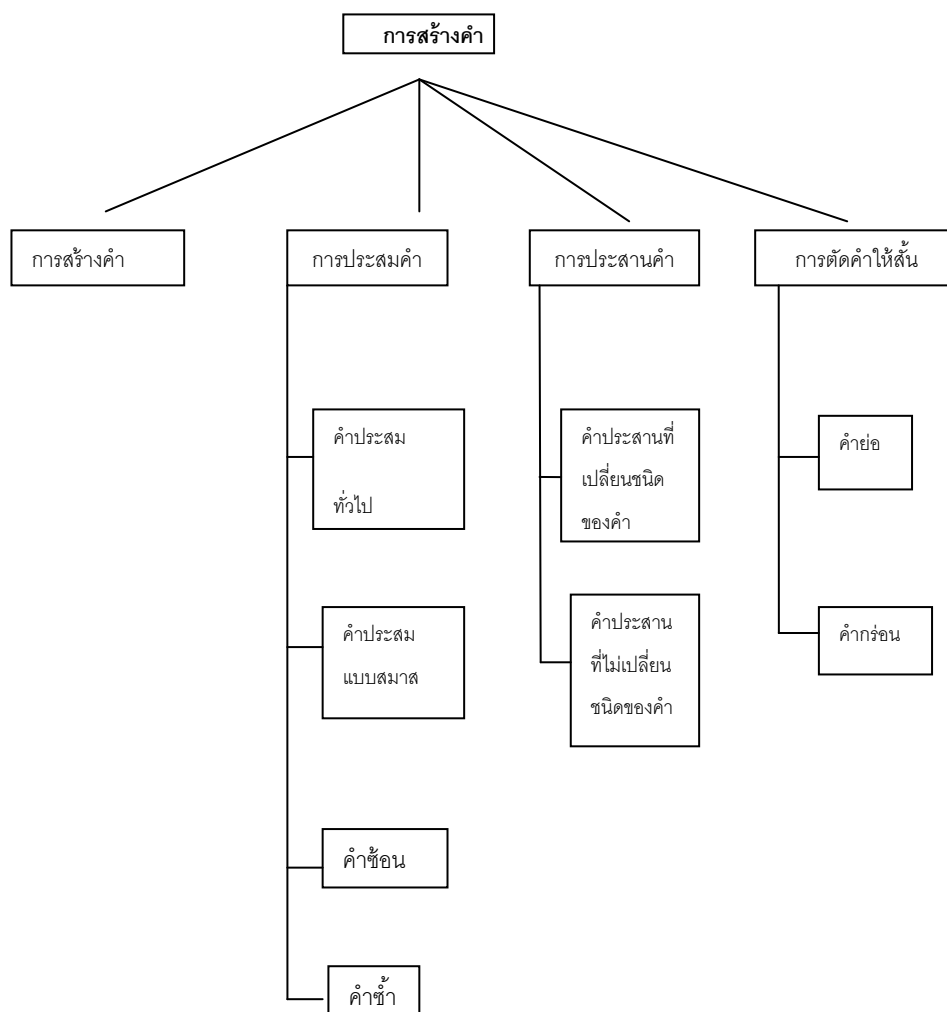
หน่วยประสานคำ (derivational morpheme) คือ หน่วยคำไม่อิสระที่ใช้เปลี่ยนชนิดของคำ หรือความหมายของคำ เช่น การ- ความ- ใช้เปลี่ยนคำกริยา หรือคำขยายให้เป็นคำนาม เป็นต้น

จำแนกตามการเกิดซ้ำและการใช้ร่วมกับคำอื่น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยฐานจำกัด และหน่วยคำเติม

หน่วยฐานจำกัด (bound base) คือหน่วยคำไม่อิสระที่ปรากฏและใช้ร่วมกับหน่วยคำอื่นได้เพียงหน่วยเดียวเท่านั้น และใช้ร่วมกับหน่วยคำนั้นในฐานะที่เป็นคำคำเดียวกัน เช่น หน่วยฐานจำกัด ทุ ใช้ร่วมกับหน่วยคำอิสระ ปลา เป็น ปลาทุ โดยใช้เป็นคำคำเดียวเสมอ

หน่วยคำเติม (affix) คือ หน่วยคำไม่อิสระที่ใช้ประกอบกับหน่วยคำอื่นเพื่อแปลงความหมาย และหน้าที่ของหน่วยคำนั้น แบ่งออกเป็น หน่วยคำเติมหน้า (prefix) หน่วยคำเติมกลาง (infix) และ หน่วยคำเติมหลัง (suffix)

ในภาษาไทยนั้นหน่วยคำส่วนใหญ่เป็นหน่วยคำอิสระ และคำ 1 คำจะต้องประกอบด้วยหน่วยคำ อย่างน้อย 1 หน่วยเสมอ เมื่อใช้เกณฑ์โครงสร้างในการพิจารณาวิธีการสร้างคำ ซึ่งเป็นกระบวนการเพิ่มคำใหม่ให้แก่ภาษาแล้ว อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) จำแนกวิธีการสร้างคำในภาษาไทยได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การสร้างคำเดี่ยว การประสมคำ การประสานคำ และการตัดคำให้สั้น แต่ละประเภทยังแบ่งเป็นประเภทย่อยอีกหลายประเภท ดังแสดงในแผนภูมิข้างล่างนี้ (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน)

ภาพที่ 1 การสร้างคำประเภทต่างๆในภาษาไทย

ดังนั้น คำย่อ คำกร่อน คำสแลง การกลายเป็นคำไวยากรณ์ ที่จะกล่าวในบทนี้เป็นผลมาจากกระบวนการสร้างคำทั้งสิ้น

6.1 คำย่อ

การย่อคำ เป็นผลมาจากการสร้างคำ การย่อคำ หมายถึงการนำพยัญชนะต้นของคำที่เป็นส่วนประกอบหรือของพยางค์หลักๆภายในคำมาประกอบกันเป็นคำใหม่ และมักปรากฏร่วมกับเครื่องหมายจุด ในการออกเสียงจะออกเสียงไปที่ตัวอักษร (ดูรายละเอียดใน เล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 13)

จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าวิธีการสร้างคำด้วยการย่อคำ ซึ่งเป็นการสร้างคำด้วยการย่อคำให้เหลือเพียงตัวอักษร เรียกว่า “คำย่อ” หรือ “อักษรย่อ” นั้น ปรากฏข้อมูล อาทิ

ป.	มาจาก	ประถมศึกษา
จ.ป.ร.	มาจาก	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ป.ตท.	มาจาก	การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
ปวช.	มาจาก	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ปวส.	มาจาก	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ป.โท	มาจาก	ปริญญาโท
พ.ศ.	มาจาก	พุทธศักราช
มสธ.	มาจาก	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ม.เกษตร	มาจาก	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ม.ปลาย	มาจาก	มัธยมศึกษาตอนปลาย

6.2 คำกร่อน

คำในภาษาอาจเกิดจากการกร่อนคำ หรือการตัดคำ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างคำใหม่ที่ทำให้คำสั้นลง โดยตัดพยางค์ของคำออกไปบางพยางค์ การตัดคำสามารถเกิดขึ้นทั้งกับคำภาษาไทยและคำที่มาจากภาษาอังกฤษ และพยางค์ที่ตัดออกไปอาจเป็นพยางค์ส่วนหน้า ส่วนหลัง หรือตรงกลางก็ได้ (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 13)

จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าวิธีการสร้างคำด้วยการกร่อนคำ ซึ่งเป็นการลดคำบางส่วนให้คำสั้นลง เกิดเป็นคำใหม่ เรียกว่า “คำกร่อน” นั้น ปรากฏข้อมูล อาทิ

กองกิจ	มาจาก	กองกิจการนิสิต / กองกิจการนักศึกษา
เกมเพลย์	มาจาก	เกมเพลย์สเตชัน
เกมคอม	มาจาก	เกมคอมพิวเตอร์

เกมบอล	มาจาก	เกมฟุตบอล
แข่งบอล	มาจาก	แข่งฟุตบอล
คณิต	มาจาก	คณิตศาสตร์
คอม	มาจาก	คอมพิวเตอร์
คัทชู	มาจาก	รองเท้าคัทชู
จังหวัดประจวบ	มาจาก	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จัน	มาจาก	จันทบุรี
โซฮอลต์	มาจาก	แก๊สโซฮอลต์
(เสี้ย)ดอก	มาจาก	(เสี้ย)ดอกเบี๋ย
ตัง	มาจาก	สตางค์
ไต้ดิน	มาจาก	หอยไต้ดิน
(เรียน) โท	มาจาก	(เรียน) ปริญาโท
โทร	มาจาก	โทรศัพท์
นครถม	มาจาก	นครปฐม
ประถม	มาจาก	ประถมศึกษา
(ยังไม่ติด) โปร	มาจาก	โปรเบชั่น
มหาลัย	มาจาก	มหาวิทยาลัย
มอเตอร์ไซ	มาจาก	มอเตอร์ไซด์
มัธยม	มาจาก	มัธยมศึกษา
แมนยู	มาจาก	แมนเชสเตอร์ยูไนเต็ด
(ยา)พารา	มาจาก	(ยา)พาราเซตามอล
ราชรี	มาจาก	ราชบุรี
ไร	มาจาก	อะไร
โรงบาล	มาจาก	โรงพยาบาล
วิทยา	มาจาก	วิทยาศาสตร์
วิวะ	มาจาก	วิศวกรรมศาสตร์
วิทย์คณิต	มาจาก	วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์
ศึกษาจังหวัด	มาจาก	ศึกษาธิการจังหวัด
ศึกษาอำเภอ	มาจาก	ศึกษาธิการอำเภอ
หนม	มาจาก	ขนม

ห้าง	มาจาก	ห้างสรรพสินค้า
อัด	มาจาก	อัดเทป / อัดเสียง
เอ็นท์	มาจาก	การสอบเอ็นทรานซ์
อินเตอร์	มาจาก	อินเตอร์เนชั่นแนล
(ทำ) โอ	มาจาก	(ทำ) โอที
ไฮ	มาจาก	ไฮโซไฮตี

6.3 คำสแลง

คำสแลง เป็นคำที่เกิด และนิยมใช้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วเสื่อมความนิยมไป ในที่นี้จะพูดถึงคำสแลงในแง่การสร้างคำ จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าปรากฏคำในลักษณะของคำสแลง อาทิ

เจ้ง	หมายถึง	ดีเยี่ยม
ให้ลุ่ม	หมายถึง	มาก
เพียบ	หมายถึง	มาก
เตี่ยม	หมายถึง	เตรียมการ หรือนัดแนะไว้ล่วงหน้า
เบๆ	หมายถึง	ธรรมดา มาจากคำว่า เบสิก
แจ่ม	หมายถึง	สวย หรือดี หรือชัดเจน

6.4 การกลายเป็นคำไวยากรณ์

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) หมายถึง กระบวนการที่คำหลักกลายมามีหน้าที่ทางไวยากรณ์ กระบวนการนี้ทำให้เกิดคำใหม่ในภาษา

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ได้จำแนกหมวดคำหลัก และหมวดคำไวยากรณ์ว่ามีลักษณะต่างกัน กล่าวคือ

คำหลัก เป็นคำที่สื่อความหมายที่เป็นใจความหลักของประโยค หรือปริบท และมีความหมายเป็นเอกเทศเฉพาะตัว สื่อความหมายได้โดยลำพังไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย สามารถปรากฏตามลำพังได้ และสามารถปรากฏกับคำหลายประเภท เช่น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์

คำไวยากรณ์ เป็นคำที่ไม่มีความหมายเป็นเอกเทศ แต่อาจมีความหมายทางไวยากรณ์ 2 ลักษณะคือ

1) แสดงลักษณะทางไวยากรณ์ (grammatical category) ของคำหลัก ได้แก่ เพศ พจน์ บุรุษ ซึ่งคำนามในภาษาไทยมีคำไวยากรณ์บางคำมาแสดงลักษณะไวยากรณ์ เช่น คำบอกจำนวนนับ คำลักษณนาม ส่วนลักษณะไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาไทยมีคำไวยากรณ์บางคำมาแสดงการณลักษณะคือ คำช่วยกริยา

2) แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relation) ระหว่างคำหลักสองคำ ได้แก่ คำบุพบท ส่วนคำไวยากรณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหลัก หรืออนุประโยค ได้แก่ คำสันธาน ซึ่งจะสื่อความหมายเชิงวัจนปฏิบัติในปริบท

ทั้งนี้คำไวยากรณ์ต้องปรากฏร่วมกับคำหลัก และมีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำประเภทอื่นๆ เช่น คำช่วยกริยา ต้องปรากฏร่วมกับคำกริยาเท่านั้น คำบุพบทต้องปรากฏร่วมกับนามวลี เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นคำไวยากรณ์นั้น ดีแลนซี (Delancy 1997 อ้างถึงในอัญชลี สิงห์น้อย, 2546) ได้แบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เกิดปรากฏการณ์ที่คำศัพท์บางคำเกิดในโครงสร้างหนึ่งซ้ำๆ

ขั้นที่ 2 เกิดการเลือนรางทางความหมาย (semantic bleaching) จนกระทั่งความหมายเดิมของคำศัพท์คำนั้นไม่คงอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าวอีกต่อไป

ขั้นที่ 3 คำคำนั้นเริ่มมีพฤติกรรมทางไวยากรณ์ที่แตกต่างไปจากคำอื่นที่อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

ขั้นที่ 4 คำคำนั้นกลายเป็นสมาชิกของหมวดคำอื่นที่มีอยู่ในภาษานั้นๆ หรือ กลายเป็นหมวดคำใหม่

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางปรากฏคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ อาทิ

คำกริยา “ถึง” ใช้เป็นคำบุพบท เช่น

- (1) บางคนไปอยู่ถึงต่างประเทศก็ยังไม่กลับมาเลยนะ
- (2) ถูกพลาสติก ตีแล้วมันไม่ค่อยดี ถึงมันจะทนกว่าก็เถอะ
- (3) พอพูดถึงโรงเจนะ ไอ้พวกเราเด็กๆ เนี่ย ก็ผูกพันกับโรงเจ

บทที่ 7

การประธานคำในภาษาไทยถิ่นกลาง

วิธีการการสร้างคำอีกวิธีหนึ่งที่ถือเป็นวิธีการสำคัญในการเพิ่มคำในภาษาไทยคือ “การประธานคำ” ซึ่งหมายถึง การนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบกัน โดยมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยคำเดิม และมีหน่วยคำหลักเป็นหน่วยฐาน (base form) ซึ่งหน่วยฐานนี้อาจเป็นได้ทั้ง หน่วยคำอิสระ หน่วยคำไม่อิสระ คำประสม คำซ้อน หรือกลุ่มคำ ก็ได้ เกิดเป็นคำใหม่ เรียกว่า “คำประธาน” นอกจากนี้ลักษณะสำคัญของการประกอบคำแบบการประธานคำ คือสามารถนำไปประกอบกับคำอื่นๆ เพื่อสร้างคำใหม่ได้อีกโดยที่หน่วยคำเดิมจะมีความหมายคงที่ อาทิ นักเรียน หน่วยคำเดิม “นัก” เป็นหน่วยคำไม่อิสระที่เมื่อปรากฏหน้าหน่วยฐานแล้วทำให้มีความหมายว่า ผู้ที่มีความชำนาญ หรือผู้ที่มักทำสิ่งนั้นๆ ซึ่งสามารถปรากฏหน้าหน่วยฐานอื่นๆ ได้อีก เช่น นักลงทุน นักบริหาร เป็นต้น

จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าวิธีการสร้างคำด้วยการประธานคำ ซึ่งเป็นการนำหน่วยคำตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบกัน โดยมีหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยคำเดิม และมีหน่วยคำหลักเป็นหน่วยฐาน ซึ่งเป็นได้ทั้ง หน่วยคำอิสระ หน่วยคำไม่อิสระ คำประสม คำซ้อน หรือกลุ่มคำ เกิดเป็นคำประธานนั้น ปรากฏข้อมูล อาทิ

การ- เป็นหน่วยคำเดิมที่ใช้เติมหน้าคำกริยา แล้วทำให้คำนั้นเป็นคำนาม โดยมีความหมายว่าการกระทำอาการนั้นๆ อาทิ

การศึกษา	การก่อไฟเผาไฟ	การกิน	การกีดกัน	การแก้ปัญหา
การแข่งขัน	การคำนวณ	การจัดงาน	การชี้แจง	การใช้น้ำ
การใช้ไฟฟ้า	การเตรียมการ	การแต่งกาย	การท่องเที่ยว	การทอผ้า
การทำสวนผลไม้	การเที่ยว	การบริการ	การประกอบอาชีพ	
การเผยแพร่	การพนัน	การร่วมมือ	การรักษาความสงบเรียบร้อย	
การรักษาความสะอาด	การรับน้อง	การเล่นโจน	การเล่นโม่ง	การเล่นลูกช่วง
การศึกษา	การสอบ	การสอบเอ็นทรานซ์	การสืบค้นสืบคดี	
การแสดง	การแสดงคาบาเร่	การแสดงพื้นบ้าน	การเอ็นทรานซ์	

ความ – เป็นหน่วยคำเดิมที่ใช้เติมหน้าคำกริยา แล้วทำให้คำนั้นเป็นคำนาม โดยมีความหมายว่าสถานะหรือผลที่เกิดจากกริยานั้น อาทิ

ความขลัง ความคิด ความคิดเห็น ความงาม ความซุกซ้น ความเชื่อ
ความแตกต่าง ความถนัดเฉพาะทาง ความทู่ ความน่าสนใจ ความบาง
ความเป็นจริง ความเป็นผู้นำ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความผูกพันความฝัน
ความภาคภูมิใจ ความมีดี ความยากง่าย ความร่วมมือ ความรู้สึก
ความรู้สึกนึกคิด ความละเอียดอ่อน ความเร็ว ความสงบสุข ความสนิทสนม
ความสบายใจ ความสะดวก ความสะอาด ความสัมพันธ์ ความสามัคคี
ความสามารถเฉพาะตัว ความสามารถส่วนตัว ความสำเร็จ ความสุข
ความเสียสละ

จี้- เป็นหน่วยคำเติมที่ใช้เติมหน้าคำกริยา แล้วทำให้เป็นคำนามมีความหมายถึงการทำกริยานั้นๆ จนเป็นนิสัย อาทิ

จี้เกียจ จี้จน จี้ปะเหลาะ จี้เมา จี้ไม่ว่าง จี้ก

น่า- เป็นหน่วยคำเติมที่ใช้เติมหน้าคำสรรพนามกริยา แล้วทำให้เป็นอกรรมกริยา อาทิ

น่าเกรงขาม น่าเบื่อ น่ารัก น่าสงสาร น่าดี

ผู้-เป็นหน่วยคำเติมที่ใช้เติมหน้าคำกริยา แล้วหมายถึงผู้ที่ทำกริยา หรืออยู่ในสถานะนั้น อาทิ

ผู้จัดการ ผู้ชาย ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล ผู้ร้าย
ผู้สูงอายุ ผู้หญิง ผู้ใหญ่ ผู้มีอุปการคุณ

ชาว-เป็นหน่วยคำเติมที่ใช้เติมหน้าคำนาม หมายถึงบุคคลที่อยู่ในสถานที่ หรืออยู่ในกลุ่มนั้น อาทิ

ชาวต่างชาติ ชาวนา ชาวบ้านชาวพุทธ ชาวไร่

นัก- เป็นหน่วยคำเติมที่ใช้เติมหน้าคำนาม หมายถึงผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องเหล่านั้น อาทิ

นักการเมือง นักกีฬา นักดนตรีไทย นักท่องเที่ยว นักบัญชี
นักพัฒนา นักร่อนนำ นักเรียน นักเลง นักเลงหัวไม้ นักสืบ

บทที่ 8

การประสมคำในภาษาไทยถิ่นกลาง

วิธีการสร้างคำประเภทหนึ่ง ในกระบวนการเพิ่มคำใหม่ในภาษาไทย คือวิธีการประสมคำ เป็นวิธีการนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกันมาประกอบกันเกิดเป็นคำใหม่เรียกว่า “คำประสม” เช่น น้ำส้ม ลูกเสือ แต่บางครั้งหน่วยคำไม่อิสระก็สามารถนำมาประกอบเป็นคำประสมได้ หากหน่วยคำไม่อิสระนั้นปรากฏเฉพาะกับหน่วยคำบางหน่วย เช่น หน่วยคำไม่อิสระ “ทุ” “ร้า” สามารถปรากฏกับหน่วยคำอิสระ “ปลา” ได้เท่านั้น ลักษณะสำคัญของการประกอบคำของคำประสมนี้จะมีลักษณะเฉพาะของแต่ละคำ และสมบูรณ์ในตัว ไม่สามารถนำวิธีการประกอบคำเช่นนี้ไปใช้ประกอบกับคำอื่นๆ เพื่อสร้างคำใหม่ได้อีก ทั้งนี้ วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ (2549) กล่าวว่าคำประสมนี้จะแตกต่างจากวลี และประโยคดังนี้

1. คำประสมจะมีความหมายใหม่ ที่แม้จะมีเค้าความหมายเดิมอยู่ แต่ก็จะมีความหมายแตกต่างจากความหมายของคำที่นำมารวมกัน เช่น กระดานดำ หมายถึงกระดานที่ใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งเป็นความหมายใหม่ที่มีเค้าเดิมของคำ “กระดาน” และ “ดำ” เป็นต้น

2. คำประสมจะไม่สามารถแทรกคำใดๆ ระหว่างหน่วยคำที่นำมารวมกันโดยที่ยังคงความหมายเดิมได้ เช่น หางเสือ เป็นคำประสม หมายถึง เครื่องถือท้ายเรือ หากแทรกคำว่า “ของ” ลงไปเป็น “หางของเสือ” จะเป็นนามวลีและมีความหมายต่างออกไป

3. คำประสมจะไม่สามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งของหน่วยคำที่มาประกอบได้ เช่น คีใจ ในประโยค *เขาคีใจมาก* หากสับตำแหน่งในประโยคเป็น *เขาใจคีมัก* ความหมายก็จะแตกต่างออกไป

อีกทั้งหากเป็นการประสมคำโดยนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกันมาประกอบกันก็จะเกิดเป็นคำใหม่ที่เรียกว่า “คำซ้อน” โดยวัตถุประสงค์สำคัญในการซ้อนคำนั้นก็เพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนขึ้น หรือ เพื่ออธิบายความหมายของคำในภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ นั่นเอง อาทิ นุ่มนวล ทรัพย์สิน แปรเปื้อน เป็นต้น

นอกจากนี้ การสร้างคำใหม่โดยการนำคำเดิมมาซ้ำกันอย่างน้อย 2 ครั้ง หรือที่เรียกว่า “คำซ้ำ” นั้น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) ก็จัดให้เป็นคำประสมประเภทหนึ่งเช่นกัน เนื่องจากกระบวนการซ้ำคำทำให้เกิดคำใหม่ ทำให้คำมีความหมายใหม่ และความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนี้อาจแตกต่างจากความหมายของคำเดิมมาก หรืออาจเป็นเพียงการเปลี่ยนนัย หรือเปลี่ยนน้ำหนักของ

ความหมายจากคำเดิมก็ได้ อีกทั้งอาจเปลี่ยนชนิดของคำไปจากคำตั้งต้นหรือคงชนิดของคำเดิมด้วย (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับคำประสมในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 11)

จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าวิธีการสร้างคำด้วยการประสมคำสามารถจำแนกประเภทของคำได้เป็น 4 ประเภทคือ คำประสมทั่วไป คำประสมแบบสมาส คำประสมประเภทคำซ้อน และ คำประสมประเภทคำซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.1 คำประสมทั่วไป

คำประสมทั่วไป คือคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกันมาประกอบกัน เช่น

8.1.1 คำประสมที่เป็นคำนาม อาทิ

นาม + นาม

กระบอกไม้ไผ่	กล้องฉิ่งฉอล	กลอนแปด	กล้ามเนื้อ	กองขยะ	กองช่าง
กองสลาท	ก้อนดิน	ก้อนหิน	กะชังปลา	กบข้าว	กางเกงยีน
การเมือง	การช่าง	การบ้าน	การสาธารณสุข	กีฬาตี	กีฬาโอลิมปิก
เกมบอย	เกมออนไลน์	ไก่อยู่	ขนมเปียก	ข้อกฎหมาย	ข้อมูล
ข้าราชการ	ข้าวเปลือก	ข้าวโพด	จี๊ผึ้ง	เข็มหมุด	คนงาน
ค่ายทหาร	คุณพี่	เครื่องกล	เครื่องจักร	เครื่องดนตรี	เครื่องแบบ
เครื่องญาติ	งานทะเบียน	งานวัด	เงินก้อน	เงินเดือน	เงินหลวง
จอมปลวก	จินตนาการ	เจ้าบ่าว	ชายคา	ชายแดน	ชายทะเล
ชายฝั่ง	ชายหาด	เข้มีด	เชื้อชาติ	ดอกสหกรณ์	คันขอย
คันตระกูด	ตัวต่อ(วิชาที่เรียนต่อ)	ตัวบังคับ (วิชาบังคับ)	ตัวผู้	ตัวภาค(วิชาในภาค)	
ตัวเมเจอร์	ตัวเมือง	ตู้แอมป์	เตาแก๊ส	ถ้วยรางวัล	ห้องถิ่น
ท้องที่	ทางการ	ที่บ้าน	ฟุตบอลเขต	เทศกาล	เทศบาล
เที่ยงคืน	แท็งก์น้ำ	โทรทัศน์	โทรเลข	โทรศัพท์	ธนาคาร
นมแม่	นางเงือก	นางฟ้า	นายทุน	นายร้อย	น้ำกะทิ
น้ำขวด	น้ำเงิน(สี)	น้ำใจ	น้ำตา	น้ำตาล	น้ำเต้า(ผักทอง)
น้ำมัน	น้ำมูก	บทบาท	บรรพบุรุษ	บ่อนไก่	บัตรนิสิต
ใบไม้	ปลาเห็ด (อาหารคล้ายทอดมัน)	ประสบการณ์	ป้มน้ำ	ป้มน้ำ	ป่าไม้

เป็นบาส	แปลงผัก	ผลกระทบ	ผลประโยชน์	ผลไม้	ผ้าถุง
ผ้าสไบ	ผีบ้าน	ฝากกระดาน	ผ้าเท้า	ฝาผนัง	พรสวรรค์
พระเครื่อง	พ่อคุณ	พ่อมึง (สรรพนามบุรุษที่ 2)	พลังงาน	พี่รหัส	
พืชน้ำมัน	พืชไร่	พื้นบ้าน	ไฟฟ้า	ภาวะสิ่งแวดล้อม	ภูมิลำเนา
มวยสากล	มวลชน	มันฝรั่ง	มือกลอง	มือกีตาร์	มือเบส
มือสอง	มือหนึ่ง	มูมมอ	เมล์เครื่อง	แม่คุณ	แม่บ้าน
ไม้คาน	ยางพารา	ยางหมาก	ยาบ้า	ยาหม่อง	รถกระบะ
รถเก๋ง	รถเครื่อง	รถตุ๊กตุ๊ก	รถตู้	รถไถ	รถทัวร์
รถไฟ	รถมอเตอร์ไซค์	รถเมล์	รถสาลี่	รอบเดือน	รัฐบาลเงา
รากหญ้า	เรือนหอ	แรงงาน	โรงงาน	โรงพัก	โรงยิม
โรงเรียน	โรงวิก (โรงหนัง)		โรงหมอ	โรงเห็ด	ลาบหมู
ลูกครึ่ง	ลูกช่วง	ลูกน้อง	ลูกบาส	วัยรุ่น	วันม
วัฒนธรรม	วิชาเอก	วิถีชีวิต	วิทยาเขต	วิศวกรรมโยธา	วิศวกรรม
อาหาร	วิสัยทัศน์	วีรบุรุษ	ศาลเจ้า	ศาลพระภูมิ	เศรษฐกิจ
สนธิสัญญา	สนามหลวง	สัมภา	สัมโ	สัมแก้ว	สวัสดิการ
สัญชาติ	สัตว์บาล	สายแจ๊ค	สายน้ำมัน	ลิบล้อ	เลื้อน้อป
หมอดำแย	หมาล่า	หมูกระทะ	หมูหลุม	หลวงพ่	หลักสูตร
หลังคา	หลังบ้าน(ภรรยา)	ห้องน้ำ	ห้องผ่าตัด	ห้องหอ	ห้วกะทิ
ห้วข้อ	ห้วโชน	ห้วคลอง	ห้วคำ	ห้วโจก	ห้วใจ
เห็ดกึ่ง	ห้วหน้า	องค์กร	อนุบาล	อค์กึภัย	อาจารย์สอง
อาจารย์สาม	อาชญากรรม	เอกลักษณ์อี	น้อง(น้องสาว)	อีพี่(พี่สาว)	อีเหี้ยว(เหี้ยว)
ไอน้อง(น้องชาย)	ไอน้ำ(น้ำ)	ไอเสียวรถ			

[นาม + [นาม + นาม]]

[กิตาร์[ไฟฟ้า]] [เชื้อ[ก้อนเห็ด]] [ดิน[ลูกรัง]] [บ้าน[เรือนไทย]] [ผ้า[จีวร]]
[วิศวกรรม [เครื่องกล]] [วุฒิ[วิทยาศาสตร์บัณฑิต]] [ศาล[เจ้าพ่อ]] [ศาล[พ่อปู่]]

[[นาม+นาม]+นาม]

[[พืชไร่]เศรษฐกิจ] [[โรงงาน]อุตสาหกรรม]

[นาม+[นาม+[นาม+นาม]]]

[แนว[ตะเข็บ[ชายเคน]]]

[นาม + [[นาม + นาม] + นาม]]

[กอง[/[วิทยาการ]ตำรวจ]] [เขต[/[กองกำลัง]ทหาร]]

[นาม + [นาม + กริยา]]

[กล้อง[มือถือ]] [กางเกง[ขาสั้น]] [คน[ใจร้าย]] [ค่าย[ฐานบิน]] [ภาวะ[โลกร้อน]]

[[นาม + นาม] + [นาม + [กริยา + นาม]]]

[/[กองกำลัง]/[ทหาร[ติดอาวุธ]]]

นาม + กริยา

กล้วยขาว(กล้วยน้ำว้า)	กีตาร์โปร่ง	กีฬาพนัน	เกาะกลาง	แกงเปรี้ยว(แกงส้ม)
แกงเหลือง	ไก่น	ขนมต้ม	ขนมป (ขนมถ้วยฟู)	ขนมหวาน
ของเล่น	ข้อคิด	ข้อดี	ข้อเสีย	ข้าวต้ม
ข้าวผัด	ข้าวเหนียว	คนทรง	คนพิการ	คนเลี้ยง
ครูใหญ่	คันเร่ง	คำตอบ	คู่แข่ง	เครื่องเล่น
แคร่นอน	โครงสร้าง	งบประมาณ	งานบวช	เงาคัด
จุดเด่น	เจดีย์โบราณ	โจรสลัด	ข้าวโม่งบิน	ดินสอพอง
ตลาดนัด	ตัวเล็ก	ตำราเรียน	ตุ๋น	ถนนใหญ่
ถั่วค้ำ	ทางเดิน	ที่พัก	ที่อยู่	เทียนไข
น้ำวน	น้ำสุก	เนินสะดุด	แนวโน้ม	บอสใหญ่
บ้านเก่า	บ้านพัก	บ้านร้าง	ประชาสัมพันธ์	บ๊มอัดโนมัต
ปากเสีย	ปิ่นสับ	ผลสำเร็จ	ผาแต้ม	ผ้าห่ม
ฝ่ายประดิษฐ์	พ่อแก่	พระนอน	พูดเล่น	เพื่อนแท้
ไฟแรง	ภัยแล้ง	มือถือ	แมลงสาบ	รัฐบาล
เรื่องเล่า	โรงพยาบาล	โรงสี	ลูกจ้าง	ลูกโป่ง
วัตถุโบราณ	ล้มตำ	สายลับ	เส้นใหญ่	เสื้อยืด
หมาจรจัด	หอกอย	ห้องซ้อม	หอพัก	เหล้าปั่น

[นาม + [กริยา + นาม]]

[ข้าว[ผัดกะเพรา]]	[ข้าว[โพกหัว]]	[ค่า[ครองชีพ]]	[งาน[รับน้อง]]
[งาน[บายเนียร์]]	[งาน[เลี้ยงรุ่น]]	[งาน[ประจำปี]]	[ชีวิต[ประจำวัน]]
[ที่[กินเหล้า]]	[ที่[จอดรถ]]	[น้ำ[อัดลม]]	[ผ้า[ขาวม้า]]
[พิธี[แต่งงาน]]	[เพลง[กล่อมเด็ก]]	[เพลง[เกี่ยวข้าว]]	[เพลง[เกี้ยวสาว]]
[เพื่อน[ร่วมรุ่น]]	[เพื่อน[ล่วมงาน]]		

[นาม + [กริยา + [นาม + นาม]]]

[ตำรวจ[ตระเวน[ชายแดน]]]

[[นาม + กริยา]+[กริยา + นาม]]

[[โรงเรียน][นายร้อย]]

[[นาม + กริยา]+[กริยา + นาม]]

[[โรงเรียน][กวดวิชา]] [[โรงเรียน][นาร่อง]]

[นาม + [กริยา + [นาม + กริยา]]]

[กีฬา[ยก[น้ำหนัก]]]

[นาม + [กริยา + นาม]] + [กริยา + นาม]

[ประเพณี[แห่เทียน]] [เข้าพรรษา]

[นาม + [กริยา + กริยา]]

[ข้อ[ได้เปรียบ]]	[ข้อ[เสนอแนะ]]	[ค่าย[อาสาพัฒนา]]	[ค่า[รักษาพยาบาล]]
[คำ[แนะนำ]]	[พนักงาน[พิมพ์ดีด]]	[ภาวะ[แห้งแล้ง]]	[ยา[เสพติด]]
[รถ[หวานเย็น]]			

[นาม + กริยา + [กริยา]]

[ข้าวเหนียว[นึ่ง]] [ข้าวเหนียว[ปิ้ง]]

[นาม + [กริยา + กริยา] + [นาม+กริยา]]

[รถ/รับส่ง]] [นักเรียน]]

[นาม + [กริยา + กริยา]+ [นาม + [[กริยา + กริยา]]+ [นาม + นาม]]]

[กรม/ส่งเสริม] [[การ/ปกครอง]] [ท้องถิ่น]]

นาม + บุพบท

บ้านนอก เมืองนอก หอนอก หอใน

[นาม + [บุพบท + นาม]]

[คน/นอกพื้นที่]] [เด็ก/นอกมอ]] [เด็ก/ในมอ]] [หอย/บนดิน]]

นาม + คุณศัพท์

ปากเปล่า ผลข้างเคียง ผลพลอยได้ เมืองหลวง

กริยา + นาม

ต้มยำ เตรียมทหาร โบราณคดี โบราณสถาน พัดลม รองเท้า

[กริยา + นาม]+[นาม]

[พัดพริก/แก้ว]

8.1.2 คำประสมที่เป็นคำกริยา อาทิ

กริยา+กริยา

กว้างขวาง	กำจัด	คิดถึง	จริงจัง	เจ็บจี	ใจแตก
ใจเย็น	ใจร้อน	ช่วยเหลือ	เดินเที่ยว	ไต่ยีน	ตกลง
ต้อนรับ	ติดตาม	ทดลอง	ทำร้าย	นอนเล่น	
นับถือ	นำเข้า	ไปเซอร์เวย์			

กริยา+นาม

กวดวิชา	กวนตื่น	กินเจ	เก็บตัว	แก้แค้น	แก้ผ้า
แก้พิษ	ขาดทุน	ขึ้นตาล	ขึ้นหิ้ง	เข้าค่าย	เข้าใจ
เข้าตา	เขียนแบบ	แข็งแรง	คลื่อนไส้	คลอดลูก	ฆ่าเวลา
นียา	ดำเนินการ	ดีใจ	เดินทาง	ตกใจ	ตกรอบ
ต้องการ	ดักบาตร	ตั้งใจ	ตัดสินใจ	ตายตัว	ติดตา
ติดสัด	ดีใจ	เตรียมตัว	แตกคอ	แต่งงาน	แต่งตัว
ได้เต้า	ถอยหลัง	ถ่ายพยาธิ	ถ่ายรูป	ถูกปาก	ถูกหวย
ทำของ(ไสยศาสตร์)	ทำงาน	ทำตาล	ทำลาย	ปฏิบัติธรรม	ประทับใจ
ปรับตัว	ปลดกัย	ปิดเทอม	เปิดศูด(ไป)	ผดุงครรภ์	ผิดหวัง
พนันบอล	พาสชั้น	มรณภาพ	มัดใจ	เย็นใจ	รวมตัว
ร้องเพลง	รับน้อง	รับผิดชอบ	รับราชการ	ลงตัว	ลงทุน
วางแผน	วางยา	หายใจ	หาเสียง	ออกงาน	

[กริยา+[กริยา + กริยา]

[รับ/ผิดชอบ]

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงประเภทย่อยของคำประสมสามารถจำแนกเป็น คำประสมที่ประกอบด้วยหน่วยคำที่เป็นคำจำกลุ่ม และคำลูก และ คำประสมที่เป็นการยืมคำภาษาอังกฤษ

1) คำประสมที่ประกอบด้วยหน่วยคำที่เป็นคำจำกลุ่ม และคำลูกกลุ่ม อาทิ

ข้อ ปราบกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น ข้อคิด ข้อดี ข้อเสีย ข้อได้เปรียบ
ข้อเสนอแนะ

ข้าว ปราบกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น ข้าวต้ม ข้าวผัด ข้าวเหนียว

เครื่อง ปราบกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น เครื่องกล เครื่องจักร เครื่องดนตรี
เครื่องแบบ

งาน ปราบกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น งานลับน้อง งานบายเนียร์ งานเลี้ยงรุ่น
งานประจำปี

โรง ปรากฏกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น โรงงาน โรงพัก โรงยิม โรงเรียน
โรงวิก (โรงหนัง) โรงสี โรงหมอ โรงเรียนกวดวิชา โรงเรียนนาร่อง

ห้อง ปรากฏกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น ห้องน้ำ ห้องผ่าตัด ห้องหอ

รถ ปรากฏกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น รถเก๋ง รถเครื่อง รถตุ๊กตุ๊ก รถตู้
รถไถ รถทัวร์ รถไฟ รถมอเตอร์ไซค์ รถเมล์ รถสาละ รถรับส่งนักเรียน รถกระบะ

ส้ม ปรากฏกับคำลูกกลุ่มที่บอกประเภทย่อย เช่น ส้มกา ส้มโอ ส้มแก้ว

2. คำประสมที่เป็นการยืมคำภาษาอังกฤษ โดยอาจเป็นการยืมคำภาษาอังกฤษทั้งคำ หรือยืมคำ
ภาษาอังกฤษมาประสมกับคำภาษาไทย เช่น

เกมบอย	เกมออนไลน์	ทีมฟุตบอล	กล้องดิจิทัล	กางเกงยีน	กีตาร์โปร่ง
กีตาร์ไฟฟ้า	งานขายเนียร์	คู่แอมป์	เตาแก๊ส	แท็งก์น้ำ	บอสใหญ่
ปั๊มอัดโนมัติ	ไปเซอร์เวย์	พาสชั้น	มือกีตาร์	เมล์เครื่อง	รถมอเตอร์ไซค์
รถเมล์	รวมเมท	ลูกบาส	สายแจ๊ค	เสื้อน๊อป	

8.2 คำประสมที่เป็นคำสมาส

คำประสมที่เป็นคำสมาส ป็นคำประสมที่สร้างขึ้นจากกระบวนการสร้างคำในรูปแบบบาลี-
สันสกฤตทำให้โครงสร้างภายในคำประสมประเภทนี้ไม่เป็นไปตามโครงสร้างไวยากรณ์ในภาษาไทย
กล่าวคือส่วนหลักจะปรากฏอยู่หลังส่วนขยาย นอกจากนี้ยังอาจแสดงร่องรอยการเชื่อมต่อโดยการ
ออกเสียงประวิสรรชนีย์ระหว่างส่วนประกอบภายในคำ (คำสมาส) หรือแสดงการสนธิกันระหว่าง
ส่วนประกอบภายในคำ เช่น

เทศกาล	เทศบาล	โทรทัศน์	โทรเลข	โทรศัพท์	ธนาคาร
จินตนาการ	บรรพบุรุษ	ประสบการณ์	ผดุงครรภ์	มรณภาพ	รัฐบาล
วัฒนธรรม	วิสัยทัศน์	เศรษฐกิจ	สนธิสัญญา	สวัสดิการ	สัญญาชาติ
สัตว์บาล	องค์กร	อนุบาล	อาชญากรรม	เอกลักษณ์	

8.3 คำประสมประเภทคำซ้อน

คำประสมประเภทคำซ้อน คือคำที่เกิดจากการประสมคำโดยนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกันมาประกอบกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนขึ้น หรือเพื่อ

แก้ไข	ตรวจดู	กฎหมาย	กลับคืน	กลับมา	กลางค้ำกลางคืน
ก่อตั้ง	กระจุกกระจิก	กระโดดโลดเต้น	กระทบกระแทก	กักตุน	กิจกรรม
กินเหล้าเมายา	ก๊วยม	เกลี้ยกล่อม	เกี่ยวข้อง	ใกล้ชิด	ข้อมูลข่าวสาร
ขึ้นอืด	ค้นหา	คบค้าสมาคม	คล้อยตาม	ควบคุม	ค้าขาย
คาดหวัง	กึกกรั่น	กึกกักเฮฮา	คุณค่า	คุณสมบัติ	คุ้มครอง
เครียดไม่สบายใจ	เครือข่าย	เครื่องรางของขลัง	เคียงข้าง	เคียงบ่าเคียงไหล่	จงรักภักดี
จัดเตรียม	จิตใจ	เจ็บไข้ได้ป่วย	ชนบทบ้านนอก	ชี้แจง	เชิญชวน
เชื้อสาย	ซ่อมแซม	ซับซ้อน	ซื้อตรง	ซื้อสัตย์	ญาติโยม
คืนรน	ดูแล	เค็ดขาด	ต่อต้าน	ต่อเติม	ต่อเนื่อง
ตัดสินใจ	ด้านทาน	ติดต่อกัน	ติดตั้ง	แตกต่าง	แตกแยก
ถลอกปอกเปิก	ทะเลาะถกเถียง	ทะเลาะเบาะแว้ง	ทิศทาง	ทุ่มเท	แนะนำ
บ่อนคาสิโน	บ้านใกล้เรือนเคียง	บ้านเรือน	บ้านบ้น	แบ่งฝักแบ่งฝ่าย	โบราณล้ำสมัย
ประชาชน	ปรับเปลี่ยน	ปลูกเร้า	ปลูกฝัง	ป้องกัน	ปิดเป่า
ปั่นป่วน	ปากท้อง	ปู้บปู้	เป็นหลักเป็นแหล่ง	เปลี่ยนแปลง	แปรปรวน
ผ่าตัด	ผ่าซิ่น	เผยแพร่	โผผาง	ฝ่าฝืน	พอเพียง
พักผ่อน	พักผ่อนนอนหลับ	พี่น้อง	พื้นฐาน	พื้นที่	พื้นเพ
พื้นเพดั้งเดิม	พื้นเพเดิม	เพียงพอ	เพื่อนฝูง	พอนพะ	ภูเขา
มัดผูก	มุงเน้น	มูบมิบ	แม่นยำ	ไม่หลับไม่นอน	ยกเลิก
ยอมรับ	ยิ่งใหญ่	ยึดเหนี่ยว	ยึดถือ	เยอะเยอะ	เยี่ยมชม
แยกย้าย	รดน้ำคำหัว	รดบัส	รวบรวม	รวบรัด	ร่วมแจม
ร้องไห้	รื้อยพ้อพันแม่	ร่างกาย	ราบรื่น	ร้ายแรง	รีบร้อน
รื่นเริง	รู้จัก	รูปแบบ	รูปภาพ	เร่ร่อน	เรียบร้อย
ฤดูกาล	ลบหลู่	ละเอียครอบคอบ	ลูกหลาน	เล็กน้อย	เลี้ยงดู
ว่องไว	วัสดุอุปกรณ์	วิวทิวทัศน์	เวนคืน	ศีลธรรม	สงบสุข
ส่งเสริม	สนับสนุน	สนิทชิดเชื้อ	สนุกเฮฮา	สองแง่สองง่าม	สอบถาม

สั้มพันซ์ไมตรี	สานต่อ	สืบเนื่อง	สืบเนื่องต่อกันมา	สืบหา	สุขสบาย
สุดท้าย	สุดยอด	สูญสิ้น	เสียหาย	เสื่อผ้า	เสื่อมเสีย
หุดหู่	หนักหน่วง	หนาแน่น	หนุ่มสาว	ห้องคลาส	ห้อยโหน
หัวเรี่ยวหัวแรง	เหตุผล	เหลือเฟือ	แห้งแล้ง	ใหญ่โต	อดทน
อดหลับอดนอน	อบอุ่น	อยากรู้อยากเห็น	อ่อนนอน	อ่อนแอ	อยู่ยงคงกระพัน
เอะอะ	เทินซ้อน	เลื้อยเลื้อย	ย่อมเยา	เบสิกพื้นฐาน	

8.4 คำประสมประเภทคำซ้ำ

การซ้ำคำ คือ การนำหน่วยคำ 2 หน่วยที่เหมือนกันทุกประการมาประกอบกันเกิดเป็นคำใหม่ เรียกว่า “คำซ้ำ” เช่น เด็กๆ สวยๆ ดีๆ อย่างไรก็ตามคำที่มีรูปซ้ำกันบางคำก็ไม่จัดเป็นคำซ้ำ อาทิ หลัดๆ ของๆ เนื่องจากคำเหล่านี้ไม่สามารถปรากฏเดี่ยวๆ ได้ จะต้องใช้ในรูปแบบที่ออกเสียงซ้ำกันเท่านั้น

จากการพิจารณาข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าวิธีการสร้างคำด้วยการซ้ำคำ ซึ่งเป็นการการนำหน่วยคำ 2 หน่วยที่เหมือนกันทุกประการมาประกอบกันเกิดเป็นคำใหม่ เกิดเป็น “คำซ้ำ” ปรากฏข้อมูล 2 ประเภทคือ คำซ้ำประเภทไม่เปลี่ยนเสียง และ คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง ดังนี้

8.4.1 คำซ้ำประเภทไม่เปลี่ยนเสียง

คำซ้ำประเภทไม่เปลี่ยนเสียง คือคำซ้ำที่ออกเสียงเหมือนคำเดิมเพิ่มอีกครั้งหนึ่ง อาทิ

กวนๆ	ขำๆ	คร่ำๆ	คล้ายๆ	เกรียดๆ	เงิบๆ
จริงๆ	ซ้ำๆ	เค่อๆ	เคื่อนๆ	เต็มๆ	น่องๆ
บวบๆ	พื้ๆ	เพลีนๆ	เพียวๆ	เย็นๆ	เยอะๆ
รวมๆ	เรื้อยๆ	แรกๆ	รำไรๆ	ลุยๆ	ว้ากๆ
ว่างๆ	แวกๆ	สบายๆ	สายๆ	สุดๆ	หนุ่มๆ
หลายๆ	ไหนๆ	หล้อมแหลมๆ	จิดๆ เจียนๆ	ไปๆ มาๆ	โล่งๆ โปรงๆ

8.4.2 คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง

วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ (2549) กล่าวว่าคำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง คือคำซ้ำประเภทที่เน้นความหมาย หรือเพิ่มความหมายขึ้นจากเดิม โดยอาจจะเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์หน้าเป็น

วรรณยุกต์เน้นพิเศษ และจะซ้ำคำโดยไม่ซ้ำไม่ยมก หรือเปลี่ยนทั้งเสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ก็ได้
อาทิ

โก๊ธโก๊ธ	จ้ำจ้ำ	คี้คี้	เลี่ยมเลี่ยม	อร้อยล่อย	อ้ายอาย
ชาวบั้งชาวบ้าน	เบอเล็มเบอลั่ม	รห่งรหัส	สะตังสะตั่ง	อาจารย์อาเงิน	

บทที่ 9

หน่วยสร้างที่สำคัญในภาษาไทยถิ่นกลาง

หน่วยสร้างที่สำคัญที่จะกล่าวถึงในบทนี้ ได้แก่ หน่วยสร้างนามวลี หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคเต็มเต็ม หน่วยสร้างวิเศษณานุประโยค หน่วยสร้างกริยาเรียง หน่วยสร้างประโยคกรรมวาจก หน่วยสร้างประโยคเน้นเรื่อง หน่วยสร้างประโยคไร้ประธาน และ หน่วยสร้างประโยคไร้กริยา

9.1 หน่วยสร้างนามวลี

หน่วยสร้างนามวลี หมายถึงหน่วยทางภาษาที่ใช้เป็นส่วนประกอบของประโยค มีคำนามเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง โครงสร้างของนามวลีจะต้องประกอบด้วยคำนาม หรือสรรพนามเป็นส่วนหลักเสมอ (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 15)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างนามวลี เช่น

- (1) กระบอกไม้ไผ่ คำว่า “กระบอก” เป็นส่วนหลัก
- (2) ฝ้ายโจงกระเบน คำว่า “ฝ้าย” เป็นส่วนหลัก

ทั้งนี้นามส่วนหลักอาจมีส่วนขยายเป็นคำ กลุ่มคำ วลี หรืออนุประโยค ก็ได้ เช่น

- (3) กีตาร์ไฟฟ้า นามส่วนหลักมีส่วนขยายเป็นคำนาม
- (4) ลูกเกดพ่อน้ำหละพ่อน้ำสาละ นามส่วนหลักมีส่วนขยายเป็นกลุ่มคำ
- (5) ตำรวจตระเวนชายแดน นามส่วนหลักมีส่วนขยายเป็นกริยาวลี
- (6) คนนอกพื้นที่ นามส่วนหลักมีส่วนขยายเป็นบุพบทวลี
- (7) คนที่มากับตาเต็ม นามส่วนหลักมีส่วนขยายเป็นอนุประโยค

นามวลีนั้นทำหน้าที่เหมือนคำนาม กล่าวคือเป็นประธาน กรรม หรือหน่วยเต็มเต็มของกริยาในประโยค เช่น

- (8) คนขายไส้กรอกทอดแก่ง นามวลีทำหน้าที่ประธานของประโยค
- (9) แม่มาขายข้าวแกง นามวลีทำหน้าที่กรรมของประโยค

(10) มันเป็นหินธรรมชาตินามวลีทำหน้าที่หน่วยเติมเต็มของกริยาในประโยค

9.2 หน่วยสร้างคุณานุประโยค

หน่วยสร้างคุณานุประโยค หมายถึงอนุประโยคที่ปรากฏหลังคำนามหลัก ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม ทั้งคำนามที่ทำหน้าที่ประธาน และกรรมในประโยค เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคำนามนั้น โดยมักปรากฏหลังตัวบ่งชี้ เช่น ที่ ซึ่ง (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 20)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างคุณานุประโยค เช่น

- (11) ลูกเต้าที่เค้าส่งให้เรียนมาก็ส่งให้เค้ากิน
- (12) พวกชาวนาที่มารับเกี่ยวข้าวก็มานอนแหวเนี่ยะ
- (13) หมูบ้านที่ป่าอยู่ทุกวันนี้เป็นป่าสแก
- (14) แต่ก่อนเคยมีหมาอยู่ตัวนึง ซึ่งแบบแม่ก็บอกว่ามันเกิดปีเดียวกันกับผมอะ
- (15) ความผูกพันในเรื่องของเครือญาติซึ่งทำให้เกิดหม้อยายตรงนี้อะนะ มันมีตำนาน
- (16) ละว่าซึ่งเป็นพวกกลุ่มพวกมอญ
- (17) ดิฉันมีพ่อเป็นทหารซึ่งขณะนี้ก็ได้เสียชีวิตไปแล้วประมาณยี่สิบกว่าปี
- (18) พ่อของสามีเป็นคนแพร์ ซึ่งก็พูดภาษายวนเช่นเดียวกัน

9.3 หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม

หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม หมายถึงอนุประโยคซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มความหมายของหน่วยอื่นๆ ในประโยค อาทิ นาม กริยา เป็นต้น โดยอาจปรากฏหลังคำบ่งชี้ เช่น ที่ ว่า ให้ (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 20)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม เช่น

- (19) ดิฉันสังเกตว่าถ้าเค้ามาจากหมู่บ้านเดียวกันเนี่ย เค้าก็จะสื่อสารกันด้วยภาษาท้องถิ่น
- (20) ดิฉันก็ยังนึกเสียดายอยู่เหมือนกันว่าทำไมเลาพูดไม่ได้
- (21) ก็คิดว่าในเรื่องภาษานี้เป็นสิ่งสำคัญ
- (22) เค้ากลัวที่จะทำเรื่องเสียนหานี้
- (23) ที่แม่เลามาพอก็ตายเพราะเพื่อนเค้าอะ

9.4 หน่วยสร้างวิเศษณูประโยค

หน่วยสร้างวิเศษณูประโยค หมายถึงอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายกริยา หรือคำวิเศษณ์ อาจปรากฏหน้าหรือหลังประโยคหลักก็ได้ มักจะปรากฏร่วมกับคำเชื่อม (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 19)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างวิเศษณูประโยค อาทิ

ก. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกเวลา เช่น

(24) มัธยมอะคับเลี่ยนอยู่ทีโลงเลี่ยนสละบุลีวิทยาคม ตั้งแต่มอหนึ่งยันมอหกเลย

ข. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกเหตุ เช่น

(25) อาม่านี้ก็มักจะว่าผมบ่อยบ่อย เพราะว่าเด็กนี้ก็หนีไปเล่นเกม

ค. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกผล เช่น

(26) เราก็จะชวนเค้าไปนั่งกินข้าวจนแบบคนอื่นที่เค้ามองเข้ามาเงี่ยเค้าไม่รู้ว่
เลาสนิ กันยังงัย

(27) ผมก็สนใจไว้หลายทีเหมือนกัน จนมาปั๊งเอาจที่นี้คือเป็ดวิศวกรรมเคื่องกล

ง. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกความมุ่งหมาย เช่น

(28) เราต้องพูดคุยเพื่อจะได้เป็นการสื่อ สื่อสาร สร้างสายใยกันในครอบครัว

(29) เลาควรจะทำอะไในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อปะโยชน์ของส่วนรวม

จ. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกเงื่อนไข เช่น

(30) ถ้าอยู่ในสังคมในปัจจุบันนี้ ต้องไม่เห็นแก่ตัว

(31) ถ้าเด็กดีหน่อย เลา ก็พอจะอบลมได้

ฉ. หน่วยสร้างวิเศษณูประโยคที่ปรากฏร่วมกับคำเชื่อมบอกความขัดแย้ง เช่น

(32) ทั้งที่อยู่โลงเลี่ยนเก่า โลงเลี่ยนเดียวกันมอดันแต่ไม่เคยสนิทกับห้องอื่น

9.5 หน่วยสร้างกริยาเรียง

หน่วยสร้างกริยาเรียง สามารถแบ่งคำจำกัดความออกได้เป็น 2 ระดับ กล่าวคือ

ก. ในความหมายกว้าง กริยาเรียง หมายถึงการมีกริยาหลักหลายตัวมาเรียงต่อกัน โดยไม่ปรากฏหน่วยเชื่อม

ข. ในความหมายแคบ คือกริยาที่มาเรียงต่อกันนั้นต้องทำหน้าที่เป็นภาคแสดงเพียงหน่วยเดียว มีคุณสมบัติคือเมื่อปรากฏคำพ้องสามารถเป็นกริยาหลักของประโยคได้ เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง คำกริยาทุกคำในหน่วยสร้างต้องใช้ประธานร่วมกัน อ้างถึงเวลาเดียวกัน ใช้รูปแสดงการณัฏกษณะ หรือมาลาาร่วมกัน และไม่สามารถแทรกด้วยคำว่า “ไม่” หรือคำเชื่อมใดๆ ได้ (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 17)

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางหากพิจารณาการปรากฏของหน่วยสร้างกริยาเรียงจากการปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ “ไม่” แล้ว สามารถจำแนกหน่วยสร้างกริยาเรียงได้เป็น 2 ประเภทคือ หน่วยสร้างกริยาเรียงกลุ่มที่ไม่สามารถแทรกคำว่า “ไม่” ระหว่างคำได้ และหน่วยสร้างกริยาเรียงกลุ่มที่สามารถแทรกคำว่า “ไม่” ระหว่างคำได้

9.5.1 หน่วยสร้างกริยาเรียงกลุ่มที่ไม่สามารถแทรกคำว่า “ไม่” ระหว่างคำได้ อาทิ

ก. กริยาแสดงการกระทำปฐมภูมิ+กริยาแสดงการกระทำอุปปฐมภูมิ (primary action verb + non - primary action verb) เช่น *วิ่งหลบ เดินแซง*

ข. กริยาบอกท่าทางของร่างกาย + กริยาแสดงการกระทำ (body posture verb + action verb) เช่น *นั่งดูหนังสือ*

ค.กริยาที่ไม่ใช่กริยาบอกทิศทาง + กริยาบอกทิศทาง (non-directional motion verb + directional motion verb) เช่น *วิ่งเข้าบ้าน*

ง.กริยาแสดงท่าทางของการกระทำ + กริยาแสดงการกระทำ (verb expressing manner in doing an action + action verb) เช่น *เร่งเก็บข้อมูล รีบกลับบ้าน*

จ. กริยาแสดงการกระทำปฐมภูมิ+กริยาแสดงการกระทำ (primary action verb + action verb) เช่น *ปีนปลากิน ยกมือไหว้*

ฉ.กริยาแสดงทิศทาง ไป มา +กริยาแสดงการกระทำ (deictic directional verb + action verb) เช่น *ไปทำงาน มารับ*

9.5.2 หน่วยสร้างกริยาเรียงกลุ่มที่สามารถแทรกคำว่า “ไม่” ระหว่างคำได้ อาทิ

ก. กริยาแสดงการกระทำโดยประสาทสัมผัส + กริยาแสดงการรับรู้ (action verb using a sense organ + perception verb) เช่น มองเห็น ฟังรู้เรื่อง

ข. กริยาแสดงการกระทำปฐมภูมิ + กริยาก่อผล (primary action verb + inchoative verb) เช่น ปาแก้วแตก ยกมือขึ้น

ค. กริยาแสดงความรู้สึกหรือทัศนคติต่ออาการในกริยาตัวที่ 2 + กริยาแสดงการกระทำ กริยาแสดงสภาพ และกริยาแสดงกระบวนการ (verb expressing feeling or attitude toward an action + action, state, process verb) เช่น กลัวตาย

ง. กริยาแสดงการกระทำ + กริยาแสดงสภาพ (action verb+ state verb) เช่น กินเก่ง เดินทน พูดคล่อง วิ่งไว ว่ายน้ำเก่ง

จ. กริยาแสดงการกระทำ + กริยาแสดงท่าทางการกระทำ (action verb + verb expressing manner in doing an action) เช่น เดินตรง

9.6 หน่วยสร้างประโยคกรรมวาจก

หน่วยสร้างประโยคกรรมวาจก หมายถึงหน่วยสร้างประโยคที่มีประธานเป็นผู้ถูกกระทำ และกริยาหลักต้องเป็นกรรมกริยาที่แปลงมาจากกรรมกริยารูปเดียวกัน มักปรากฏร่วมกับคำว่า ถูก โดน ได้รับ (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 21)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างประโยคกรรมวาจก เช่น

(33) ความทรงจำเราจะถูกลบไปเองอัตโนมัติ

(34) หนังสือถูกยืมไปหมด

(35) นักสืบโดนผู้ร้ายทำร้าย

(36) ผมโดนจับแยกกับเพื่อน

(37) ถ้าโดนจับได้ก็โดนตะโกนใส่หน้า

(38) หนองขวามีทุกด้าน มีครบ เพราะนั่นจึงได้รับยกย่องจาก เอ่อการท่องเที่ยว

9.7 หน่วยสร้างประโยคเน้นเรื่อง

หน่วยสร้างประโยคเน้นเรื่อง หมายถึงหน่วยสร้างที่มีการเน้นความสำคัญของหน่วยประธานของประโยค (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 21) จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างประโยคเน้นเรื่อง เช่น

- (39) พี่น้องเจ็ดคน ผมคนโต
- (40) แม่ค้าลูกชิ้น แถวนี่มีที่ไหนล่ะ
- (41) ผลไม้ ปล่อยให้นายกู้
- (42) การศึกษา จบชั้นปวชที่วิทยาเขตจกพงศภูวนาทคะ

บางครั้งอาจปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้ นี่ เนี่ย เช่น

- (43) การใช้ภาษาเนี่ยดิฉันคิดว่ามันเป็นสิ่งสำคัญ
- (44) แม่นี่ ก็ผมนี้แหละที่ต้องรับภาระ
- (45) ถ้านี้ดยาคูมนี่ เอามั้ย
- (46) เรื่องโจร เรื่องอะไรนี้ พุคก็พุคเถอะที่นี้ไม่มี
- (47) การเลี้ยงลูกเนี่ย ดิฉันจะเน้นในเรื่องความรับผิดชอบ

9.8 หน่วยสร้างประโยคไร้ประธาน

หน่วยสร้างประโยคไร้ประธาน หมายถึงหน่วยสร้างประโยคที่มีการละหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค โดยที่ผู้ฟังยังสามารถเข้าใจความหมายของประโยคได้จากคำที่อยู่แวดล้อมหรือสถานการณ์แวดล้อม (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 23)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างประโยคไร้ประธาน เช่น

- (48) ส่วนใหญ่ อะ โคนเพื่อนในห้องแกล้งตลอด
- (49) ตอนอยู่มอหนึ่งนี้ อะสูงแคร์้อยสี่สิบเอง
- (50) ที่แรก อะไม่รู้จักใครเลย แต่พอ อะได้ทำกิจกรรม อะก็ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น
- (51) อะเป็นคนบ้านพะเยาเนี่ยะ อะแต่งงานเมื่ออายุสี่สิบ อะแต่งงานแล้วก็ไปอยู่ลพบุรี
- (52) อะเคื่องอะไอยู่ก็แล้วแต่แหละ อะมาตักนในงานนี้แหละ
- (53) เขาสอนนะให้ อะกลั่นหายใจเวลาลงตื่อะให้ อะอึดหายใจให้อยู่ไม่ให้ อะหายใจเลย

9.9 หน่วยสร้างประโยคไรรักยา

หน่วยสร้างประโยคไรรักยา หมายถึงหน่วยสร้างประโยคที่มีการละหน่วยกริยาที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงของประโยค (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 23)

จากการวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นกลางพบหน่วยสร้างประโยคไรรักยา เช่น

(54) บ้านหลังนั้นแหละบ้านพ่อแม่เขา

(55) นั้นแหละเขาซื้อสว

(56) ไอ้พ่อแม่หนะคนักเลงโตกลางตลาด

(57) คำน้าที่บ้านอย่างมากก็ร้อยห้าสิบบร้อยห้าสิบบ

(58) การทำงานก็เลื่อยๆ ไม่งานหนักมาก

(59) พ่อข้าลาซการพลเรือนอยู่สำนักงานเทศบาลอำเภอเมืองปะจวบ

บทที่ 10

ประโยคในภาษาไทยถิ่นกลาง

ประโยคคือ หน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยคำเรียงต่อกัน โดยคำเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์กันทางไวยากรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หากจำแนกประโยคตามโครงสร้าง คือพิจารณาจากส่วนประกอบของประโยคแล้ว ในภาษาไทยถิ่นภาคกลางมีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน สามารถจำแนกประโยคได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย และ ประโยคซับซ้อน (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 16)

10.1 ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย ในภาษาไทยถิ่นกลาง

ประโยคเดี่ยว หรือประโยคเรียบง่าย หมายถึง ประโยคที่มุ่งแสดงเนื้อความเพียงประการเดียว ไม่มีอนุประโยคเป็นส่วนขยาย และปรากฏคำกริยาเพียงคำเดียว เช่น

- (1) ป้าอยู่หน้าบ้าน
- (2) คุณแม่ก็ดูบ้านนะซี
- (3) ที่บ้านเลี้ยงไก่อะ

อนึ่ง จากข้อมูลภาษาพูดพบว่าบางครั้งประโยคความเดียวอาจมีการละส่วนประกอบของประโยค (ประธาน - กริยา - กรรม) บางส่วน แต่ก็ยังสามารถสื่อความได้เข้าใจ อาทิ

ละประธานของประโยค เช่น

- (4) รับโทรศัพท์ลูกเมहन้อย

ละกริยาของประโยค เช่น

- (5) บ้านหลังนั้นแหละบ้านพ่อแม่เขา

จากตัวอย่าง (5) มีการละคำกริยา “เป็น” จากประโยคเต็ม บ้านหลังนั้นแหละเป็นบ้านพ่อแม่เขา

10.2 ประโยคซับซ้อน

ประโยคซับซ้อน หมายถึงประโยคที่มีกริยาหลายตัว แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ประโยคกริยาเรียง ประโยคซ้อน และประโยครวม (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 16)

10.2.1 ประโยคกริยาเรียงในภาษาไทยถิ่นกลาง (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 17 ประโยคกริยาเรียง)

ประโยคกริยาเรียง หมายถึงประโยคที่มีกริยาหลายตัวปรากฏอยู่ด้วยกันโดยไม่มีคำเชื่อม และมีความหมายรวมกันเป็นหนึ่งเหตุการณ์ เช่น

- (6) ปะป๊าขับร่อย
- (7) วันนี้หนูไม่ได้เข้าเรียนตั้ง 4 วิชา
- (8) ไอ้โอมันไม่สู้จักคันตะขบมันอยากลองกินลูกตะขบดู
- (9) ทุ่มลีลิบเราว่าจะหยุดดูซักแป็บนี้
- (10) บ้านเมืองกำลังจะเดินไปได้สวยได้งาม
- (11) ผมเรียนไม่เก่ง
- (12) ผมไปเรียนไม่ไหว
- (13) เค้าก็จะไปเล่นน้ำ แล้วก็ว่ายน้ำข้ามฝั่ง
- (14) เค้ามาดูตกรายหมด

10.2.2 ประโยคซ้อน

ประโยคซ้อน หมายถึง ประโยคที่ประกอบด้วยประโยคหลักกับอนุประโยค ประโยคหลัก คือ ประโยคที่มีอีกประโยคหนึ่งเป็นส่วนของประโยค ส่วนอนุประโยค คือประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำเชื่อมอนุประโยค และทำหน้าที่เช่นเดียวกับนามวลี หรือวิเศษณ์วลี จำแนกออกเป็น

10.2.2.1 ประโยคซ้อนที่มีอนุประโยคเติมเต็ม หรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่เหมือนนามวลี (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 20 คุณานุประโยค และ อนุประโยคเติมเต็ม) เช่น

- (15) ชั้นไม่รู้หรอกว่าเค้าเลิกกันเพราะอะไร
- (16) ชาวบ้านก็มากันมากมาย ทำพิธีอะไรต่ออะไร เกิดอัศจรรย์อย่างหนึ่งว่าขึ้นศาลแล้วไม่ไป

- (17) ลุงไม่รู้หลอกว่าอยู่ที่ไหน
 (18) ผมมั่นใจว่าเค้าคงทำดีที่สุดแล้วแหละ
 (19) ที่เคยได้ยื่นเป็นอย่างที่ว่ามานั้นแหละ
 (20) ที่แม่สังเกตเห็นการมาตั้งศาลอะไรเงี้ย ก็ไม่ลดลงเลย
 (21) ลูกของนายคนนี้เป็นที่ต้องการของคนในครอบครัวมากๆ

10.2.2.2 ประโยคซ้อนที่มีคุณานุประโยค หรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนามที่นำมาข้างหน้า (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 20 คุณานุประโยค และ อนุประโยคเติม) เช่น

- (22) พวกละครเนี่ยมันเป็นสื่อที่เด็กคิด
 (23) น้องเอฟทำงานค่อนข้างเหมือนเด็ก(อิม) เป็นคนที่แบบชอบพูดชอบจา จี้เล่น
 (24) หนึ่งจะเป็นคนที่ทำรายได้ให้พนักงาน
 (25) รายการที่ชอบดูก็จะเป็นตาสว่างช่องเก้า
 (26) พูดถึงเรื่องละครตอนนี้ก็มีเรื่องนี้เรื่องเดียวที่ติดอยู่
 (27) มันเป็นคดีที่นับวันจะหมดอายุสิ้นไป
 (28) นอกจากวัฒนธรรมที่กล่าวไว้แล้ว ก็ยังมีการทอผ้าซึ่งถามว่ามีมานานมัย ก็กว่าร้อยปี
 (29) บางคนก็ไปเห็นลูกมะพร้าว ซึ่งมันเป็นรู

10.2.2.3 ประโยคซ้อนที่มีวิเศษณานุประโยค หรืออนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายนามกริยาวลี ข้างหน้า (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 19 สังกรประโยค) เช่น

- (30) อาคารชั้นบนห้องเนี่ยไม่มีใครผ่านเลย เพราะกลัวหัวโชนกัน
 (31) เวลาจะแต่งงาน ไม่ได้แต่งได้ง่ายๆเพราะว่าสินสอดเขาเรียกมากอะ
 (32) เมื่อตายไปแล้วเนี่ย เค้าก็ต้องทำเป็นสัญลักษณ์อะไรไว้
 (33) เขากียังไม่ได้แต่งกันเลย จนปลูกเรือนหอเสร็จ

10.2.3 ประโยครวมในภาษาไทยถิ่นกลาง

ประโยครวม หมายถึงประโยคที่ประกอบด้วยประโยคเดียวที่มีความคล้ายกันในด้านโครงสร้าง มีความหมายทำนองเดียวกัน โดยประโยครวมมีลักษณะคือ ต้องมีกริยาแท้มากกว่า 1 ตัว

เชื่อมต่อด้วยคำสันธานคำใดคำหนึ่งต่อไปนี้ และ หรือ แต่ คือ เชื่อมในระดับโครงสร้างเดียวกัน ได้แก่ เชื่อมกริยากับกริยา เชื่อมประโยคกับประโยค เชื่อมข้อความที่สมมูลกัน โดยข้อความที่นำมาเชื่อมสามารถสลับที่กันได้ โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง (ดูรายละเอียดในภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 18) เช่น

ข้อความขัดแย้งกัน

- (34) เค้าไม่ได้มีคาถาแต่เค้ามีเคล็ดตงเนี้ยะ
 (35) เขายังไม่ได้เป็นกำนันหลอก แต่เขาเป็นผู้ใหญ่บ้าน
 (36) เขาคักยิงกางกิ้น แต่กางวันเขาเจอกันเขาพูดกันนะ

ข้อความสอดคล้องกัน

- (37) วันนี้ก็ประทับใจสมจิตรและก็อำนาจ
 (38) มนุษย์โงะ ทำนิวเคลียร์ และตัดไม้ทำลายป่า

ข้อความแสดงทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

- (39) บางทีเขาก็ไปตกเบ็ดหรือไปพายเรือเล่น
 (40) คนจากกรุงเทพหรือนิสิตนักศึกษามาก็จะไปเที่ยวอนค้ำงแรมกัน

บทที่ 11

สัมพันธสารในภาษาไทยถิ่นกลาง

สัมพันธสาร หมายถึงข้อความที่มีการร้อยเรียงกันเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าหน่วยประโยค ประกอบด้วยประโยคตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป ได้แก่ ย่อหน้า บทสนทนา บทสัมภาษณ์ต่างๆ เรียงความจดหมาย บทความ เป็นต้น คุณสมบัติที่สำคัญของสัมพันธสาร คือความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างประโยคที่จะทำให้ผู้ฟัง-ผู้อ่านเข้าใจได้ เรียกว่าการเชื่อมโยงความ

กลวิธีการเชื่อมโยงความในสัมพันธสารที่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ การอ้างถึง การละ การใช้คำเชื่อมสัมพันธสาร

11.1 การอ้างถึง

การอ้างถึง หมายถึงการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำ หรือวลีเพื่ออ้างถึงคำ หรือวลีที่นำมาข้างหน้า อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) จำแนกกลวิธีการอ้างถึงที่ใช้เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความในสัมพันธสารภาษาไทยว่ามี 8 ประเภท คือ การซ้ำนามวลีเดิม การใช้บุรุษสรรพนาม การใช้สรรพนามชี้เฉพาะ การใช้คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ การใช้คำที่เกี่ยวกับจำนวน การใช้ตัวบ่งบอก การใช้คำแทนที่ และการใช้คำเปรียบเทียบมากขึ้น (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 24)

จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าการใช้กลวิธีการอ้างถึง เช่น

(1) ดิฉันมีพ่อเป็นทหารซึ่งขณะนี้ก็ได้เสียชีวิตไปแล้วประมาณยี่สิบกว่าปี ส่วนคุณแม่ยังอยู่นะคะ คุณแม่ชื่อ..... คุณพ่อเป็นคนเสาให้ คุณแม่เป็นคนบ้านพะเยา คุณแม่นั้นจะพูดภาษายวน แต่ส่วนคุณพ่อพูดภาษาไทย เมื่อท่านสองคนแต่งงานกัน ดิฉันก็เป็นลูกท่านในจำนวนหนึ่งในสี่ ไม่มีใครพูดภาษายวนของคุณแม่ได้เลย เพราะในชีวิตประจำวันเท่าที่ดิฉันจำได้ คุณแม่นี้จะพูดกับคุณพ่อด้วยภาษาไทยเพราะฉะนั้นดิฉันก็ฟัง ฟังมาตลอด

ข้อความข้างต้นปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึงโดยการซ้ำนามวลีเดิม คือ คุณแม่ คุณแม่ อ้างถึงโดยใช้คำบุรุษสรรพนาม คือ ท่าน (อ้างถึง คุณพ่อ – คุณแม่) และอ้างถึงโดยใช้คำเกี่ยวกับจำนวน คือ สองคน (อ้างถึง คุณพ่อ – คุณแม่)

(2) นี่ก็เป็นเรื่องของการเล่นตลาคันนี้ ผมว่ามันเป็นการเล่นที่สนุกและก็คินะ สร้างสรรค์ดี ฝึกสมอง ไม่รู้ว่าเข้าข้างตัวเองไปหรือเปล่า อาจจะเพื่อเจอนะ แต่ก็ดี ก็ดี ผมว่าสมัยนี้นั้นเนี่ย มันมี การเล่นอะไรที่สร้างสรรค์ มากเลย คือมันจะต้องคิดเยอะ มีจินตนาการเยอะว่าจั่งนี้ อย่างตลาคันนี้เนี่ย ต้องจินตนาการ สมมติกันหมดเลยนะ

ข้อความข้างต้นปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึงโดยการชำนามวลีเดิม คือ การเล่น อ้างถึงโดยใช้คำบอกกำหนดชี้เฉพาะ คือ นั้น

11.2 การละ

การละ หมายถึงการเชื่อมโยงความด้วยการตัดข้อความที่ผู้พูด และผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายของข้อความได้อยู่แล้ว จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าการใช้กลวิธีการละเช่น

(3) เย็นๆ อก็จะชอบนั่งคุยกับเพื่อนบ้านเล่าเลื่องทั่วไปในกิจวัตรประจำวัน ถ้าอเบื่อวันไหน อก็จะล่องพงคาเลาโอเกะที่บ้าน อเป็นคนชอบเที่ยว มีโอกาสจะเที่ยวอก็จะไป ไปเล่นไปเที่ยวกันตามต่างจังหวัด ภูเขานี้อยังไม่ได้ไป อจะไปเที่ยวตามเกาะ เกาะสมุย อก็อยากจะไปเที่ยวเกาะสมุยเพราะว่าอชอบบรรยากาศ ออยากเห็นความงามของเกาะสมุย แต่ไม่รู้อจะมีโอกาสลีป่าว

ข้อความข้างต้นปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความด้วยการละคำสรรพนามที่ผู้พูดใช้เรียกตนเอง เนื่องจากเป็นการเล่าเรื่องของผู้พูด แม้จะมีการละประธานของประโยค ผู้ฟังก็ยังสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดกำลังกล่าวถึงเรื่องของตนเอง

11.3 การใช้คำเชื่อมสัมพันธสาร

การใช้คำเชื่อมสัมพันธสาร หมายถึงการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อมระหว่างประโยค เพื่อให้ข้อความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) จำแนกคำเชื่อมสัมพันธสารที่ทำหน้าที่ต่างๆ ไว้ 13 ประเภท ได้แก่ เชื่อมคำอธิบาย เชื่อมตัวอย่าง เชื่อมความเน้นเฉพาะ เชื่อมความสรุป เชื่อมความขัดแย้ง เชื่อมความคล้อยตาม เชื่อมความเพิ่ม เชื่อมความตามลำดับเวลา เชื่อมความเป็นเหตุ เป็นผล เชื่อมความเสริม เชื่อมเรื่องใหม่ เชื่อมความชี้แจง และเชื่อมความที่เป็นเงื่อนไข (ดูรายละเอียดในเล่มที่ 1 ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน บทที่ 24) จากข้อมูลภาษาไทยถิ่นกลางพบว่าการใช้กลวิธีการใช้คำเชื่อมสัมพันธสาร เช่น

- (4) ผมก็รักมัน เล่นกับมันตั้งแต่เด็ก แต่มันก็โดนคนวางยาตายซะ
- (5) บางคนก็บอกเป็นผีบ้าน แต่ถ้าความรู้สึกของแม่ไม่น่าใช้
- (6) อันนี้ก็อนุรักษไว้ซ่อมไว้ ยังอยู่ทุกอย่าง ศิลปยังอยู่ แล้วก็ที่นี่วัฒนธรรมเนี่ยมันมีวัฒนธรรมหลายอย่าง วัฒนธรรมตั้งแต่การแต่งกาย
- (7) โลง(โรง)เจ็กเหมือนกับโลงเจทัวไปอะคับแต่ว่าโลง(โรง)เจ็กนี่เป็นโลง(โรง)เจ็กของ ป้ายเขียนอะคับ
- (8) ผมก็ไปขี่มา ขี่ม้าลอบ(รอบ)ชายหาดแล้วก็ไปนั่ง นั่งเล่นอะคับ
- (9) สรุปล(สรุป)ก็ลืมหมดแล้วพูดได้แค่อ้อที่พูดเมื่อเกียคับ
- (10) ปกติก็ก็เป็นคนปะจวบคับ แต่ว่ามาอยู่หลายที่เกิดที่จังหวัดนครสวรรค์ แล้วก็มาโตที่ ปะจวบ แล้วก็อยู่อำเภอเล็กอำเภอหนึ่ง อำเภอเนี่ย มันหาพูดเหนื่อยมาก อยู่อำเภอเนี่ยตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งสี่ห้าขวบก็เลยพูดเหนื่อย แล้วก็เลยจบมอดัน แล้วไปเรียนเพศนุสติดอนอยู่มอปลายได้สำเนียงเพชรบูรณ์มาต่ออยู่เพชร แล้วสุดท้ายพอเรียนจบมอหาก็มาสอบที่นี่อะคับ แล้วคิดมอเกษตร ก็ที่แลกอะ

ข้อความข้างต้นปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความตามลำดับเวลา คือ แต่ แต่ว่า คือ แล้ว แล้วก็ จนกระทั่ง สุดท้าย

อย่างไรก็ตาม ในการใช้ภาษาจริงพบว่ากลวิธีการเชื่อมโยงความสามารถปรากฏใช้ร่วมกันได้หลายกลวิธีใน 1 ข้อความ เช่น

- (11) อ อยากเข้าวิศวกรรมอาหารคะ ออยากเข้ามานานแล้วด้วย ออยากเข้าตั้งแต่.4 อเลยเรียนสายวิทย์ เพราะว่าถ้าอเรียนที่ศิลปากรอย่างเนี่ย มันเป็นฟุคเท็กซ์ อจะไม่ได้ใบ กว. เป็นแค่วิทยาศาสตร์จะไม่ได้วิศวกรรม ออยากเป็นวิวะะ ก็เลยอยากมาเข้าที่นี่ด้วย

ข้อความข้างต้นปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึงโดยการซ้ำวลีเดิม คือ อยากเข้า มีการละคำสรรพนามที่ผู้พูดใช้เรียกตนเอง และใช้คำเชื่อมสัมพันธสารเชื่อมความเป็นเหตุเป็นผล คือ เลย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา เกษมศิลป์. 2519. *ชุมชนภาษาไทย วิจัยคำต่างๆ และโครงสร้างทางไวยากรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วังษ์สว่าง.
- เกษมณี เทพวัลย์. 2526. “แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลางกับภาษาไทยถิ่นใต้.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- จรรยา นวลจันทร์แสง. 2535. “วรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นอำเภอเมืองนครปฐม.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- จิรสดาว อินทรทัศน์. 2539. “กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นบุพบทในภาษาไทย.” *วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- จันทิราพร สุขปริณี. 2531. “ภูมิศาสตร์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด.” *วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- คารณี กฤษณะพันธุ์. 2538. “แนวการศึกษาวรรณยุกต์จากคำพูดต่อเนื่อง: กรณีศึกษาภาษาไทยถิ่น เพชรบุรี.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- คารณี กฤษณะพันธุ์. 2538. *รูปปฏิเสธในภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี*. ใน *ศาสตร์แห่งภาษา ฉบับที่ 7 ในโอกาสเกษียณอายุราชการของศาสตราจารย์ของศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ณานพวงศ์*. โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 47-64.
- เนตรนภา วรวงศ์. 2543. “วรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นกาญจนบุรี.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ประภารัตน์ พรหมปภากร. 2539. “การแปรและการเปลี่ยนแปลงของคณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปิ่นยัชนิต บัณฑิตกุล. 2536. “วรรณยุกต์ในคำพยางค์เดี่ยว และคำสองพยางค์ในภาษาไทยถิ่นกลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ยาใจ ชูวิชา. 2526. “ความเป็นประโยคของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ยาใจ มาลัยเจริญ. 2531. “วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดอ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา.” *วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

- รตญา กอบศิริกาญจน์. 2535. “การแปรของวรรณยุกต์สูง-ตกในภาษาไทยถิ่นสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์ จำกัด
- เรืองสุข คงทอง. 2549. “แนวแบ่งเขตระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาผสมไทยถิ่นกลาง-ไทย
ถิ่นใต้: การแปรของวรรณยุกต์ตามกลุ่มอายุ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
ภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลอว์ตัน รัตนดิถ ญูเก็ด. 2526. “วรรณยุกต์ของภาษาไทยถิ่นจังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษร
ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ ชัยสกุลสุรินทร์. 2538. “ภูมิศาสตร์ภาษาจังหวัดลพบุรี: การศึกษาคำศัพท์ และเสียงปฏิภาณชุด ช-จ-ช.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร ทองมาก. 2526. “แนวแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นกลาง กับภาษาไทยถิ่นใต้ โดยใช้ศัพท์เป็น เกณฑ์.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วัลยา ช้างขวัญยืน และคณะ. 2549. *หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้าง คำ และ
การยืมคำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมจิตต์ รัตน์ลักษณ์. 2531. “การศึกษาทางอรรถศาสตร์ของคำลงท้ายในภาษาระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. 2522. “การศึกษาภาษาถิ่นย่อยของจังหวัดระยอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญา อักษรศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายสมร วัฒนสมบูรณ์. 2537. “การเปลี่ยนแปลงของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุธาณี ปิยพสุนทร. 2552. “พัฒนาการของความซับซ้อนทางวากยสัมพันธ์ และการผานกันทางไวยากรณ์ใน
เรื่องเล่าของเด็กไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชา ภาษาศาสตร์ คณะอักษร
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). 2549. หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. *หลักสำคัญในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย*. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และ สรวินัย สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ). *รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการโครงการไวยากรณ์ับครอบคลุมภษาย่อย เรื่องความหลากหลายของภษาในสังคมไทย* ภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาย่อยของสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2537. “กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย: หลักฐาน แสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นนามวลีในภาษาไทย.” รายงานการวิจัยเสนอสถาบันไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กิตติมา อินทรมพรรย์ และนัฐวุฒิ ไชยเจริญ. 2554. *ไวยากรณ์ภาษาไทยมาตรฐาน*. ส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ (เล่มที่ 1)โครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุมภษาย่อย. เสนอฝ่ายวิชาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรพิมพ์ บุญอาภา. 2512. “หน่วยเสียงภษาระของ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา พรธิบ. 2537. “วรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาสาตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล. 2550. *ภาษาถิ่นภาคตะวันออก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดตราด.
- อัญชลี สิงห์น้อย. 2546. *ค่านามประสม ศาสตร์และศิลป์ในการสร้างคำไทย*. สาขาวิชาภาษาสาตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อุปิตศิลปสาร, พระยา. 2545. *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อุไรภรณ์ ดันดินิมิตกุล. 2544. “การแปรของเขตปรับเปลี่ยนภษาระหว่างภาษาไทยถิ่นกลาง กับ ภาษาไทยถิ่นใต้ตามตัวแปรทางสังคมบางประการ: การศึกษาคำศัพท์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาสาตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Starosta, Stanley. 1988. *The case for lexicase: An outline of lexicase grammatical theory*. London: Pinter.